

Maatschappelijk rendement van zorgboerderij in Oekraïne

Enschede, 25 mei 2011

Universiteit Twente
Bacheloropdracht Bedrijfskunde

In opdracht van: Stichting Onderwijs Twente Oekraïne (SOTO)
Begeleider: J. van Weers.

Begeleider Universiteit Twente:
1e Dr. J.M.J. Heuven
2e Dr. M.L. Ehrenhard

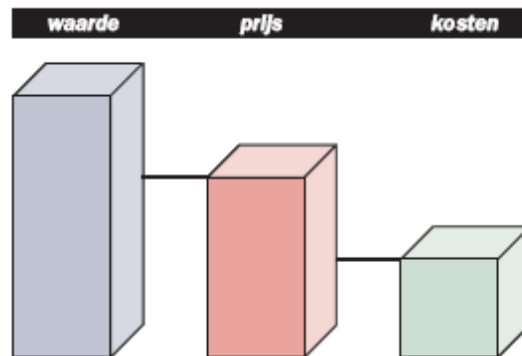
Uitgevoerd door: **Martijn Kolkman (s0164968).**

VOORWOORD

Deze bacheloropdracht is de afsluiting van mijn bacheloropleiding Bedrijfskunde. In deze opdracht zal ik gebruik maken van verschillende begrippen en theorieën uit mijn vakgebied. Tijdens mijn studieperiode heb ik geleerd beargumenteerd keuzes te maken en de onderzoeksresultaten voor een breed publiek duidelijk te maken. Zowel de sociaal-maatschappelijke alsmede de economische 'impact' van deze opdracht zullen belicht worden.

Dit onderzoek heeft mij duidelijk gemaakt dat "kosten" een ander begrip is dan "waarde". Sociale investeringen hebben een maatschappelijk impact:

Afbeelding 1: kosten en waarde (Interreg, 2007-2008)

Met dit onderzoek probeer ik duidelijk te maken hoe het maatschappelijke rendement van sociale investeringen overzichtelijk weergegeven kan worden zodat een ieder die een belang heeft bij de onderneming of het project, de investering goed kan beoordelen. Naast de formele processtappen van de theorie zal ik conclusies trekken aan de hand van de onderzoeksresultaten. Ik hoop dat anderen dit onderzoek als een steuntje in de rug ervaren om inzicht in maatschappelijk rendement van projecten te vereenvoudigen.

Ik wil in het bijzonder Dhr. J. van Weers (secretaris SOTO) en Drs. R. van Wissem (voorzitter SOTO) bedanken voor de mogelijkheid die mij geboden is om mijn bacheloropdracht bij SOTO uit te voeren. Het was een goede samenwerking.

Daarnaast wil ik alle zorgboerderijen bedanken voor de bereidheid om deel te nemen aan de interviews. Dit heeft tot vele nieuwe inzichten geleid.

Dr. Joris Heuven van de Universiteit Twente wil ik bedanken voor de begeleiding van dit onderzoek. Met een kritische blik is dit verslag een stuk steviger geworden.

Dr. Michel Ehrenhard van de Universiteit wil ik bedanken voor de begeleiding.

Ten slotte wil ik een ieder bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan deze bacheloropdracht. Martijn Kolkman,

Enschede, 25 mei 2011

MANAGEMENT SAMENVATTING

Stichting Onderwijs Twente Oekraïne (SOTO) is een vrijwilligersorganisatie die de kwaliteit van leven in Oekraïne (district Yaworiw regio L'viv) probeert te verhogen door het verlenen van materiële en inhoudelijke hulp aan onderwijsinstellingen en op verzoek ook aan ziekenhuizen. Armoede is een groot probleem in Oekraïne. Een probleem waar vooral mensen met een achterstandsituatie in de samenleving last van hebben. Om gehandicapten naar betaald werk te begeleiden wil SOTO in Oekraïne een zorgboerderij opzetten. Op deze zorgboerderij kunnen gehandicapten twee jaar verblijven. Hier zullen ze geschoold worden (naast het verrichten van werkzaamheden) zodat ze uiteindelijk zelfstandig kunnen werken. SOTO wil inzicht in de investering(en) die nodig zijn om de zorgboerderij op te richten en te onderhouden. Daarnaast is er behoefte aan cijfers die duidelijk maken wat de besparingen (maatschappelijk rendement) zijn voor de maatschappij als geheel. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

“Wat is het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij in Oekraïne?”

Voor beantwoording maak ik gebruik van de meetmethodiek Social Return On Investment (SROI). Het uitgangspunt van SROI is de veronderstelling dat elke bijdrage van een subsidiegever, een fonds of een overheid, aan een sociaal-maatschappelijk project feitelijk een ‘investering’ is in dat project en als zodanig kan worden beoordeeld. De SROI- meetmethodiek is bedoeld voor een tweeledig publiek. Allereerst zijn dit projectleiders, ondernemers, managers en anderen die belang hebben bij het zichtbaar maken van de maatschappelijke resultaten van hun onderneming of project. Anderzijds gaat het om investeerders, fondsen, overheden, kredietverstrekkers en subsidiegevers in sociale en maatschappelijke projecten, die de economische en sociale opbrengst van hun investeringen willen beoordelen (interreg, 2007-2008, p-4).

Voor de zorgboerderij in Oekraïne bestaat dit maatschappelijk rendement uit twee waarde creërende aspecten. Deze bedrijfsaspecten streven verschillende doelstellingen na:

- Sociale doelstellingen:
Het combineren van inputs, processen en beleid om te komen tot verbeteringen in levens van individuen in de zorgboerderij
- Economische doelstellingen:
Het verhogen van de marktwaarde van producten of diensten met winst draaien als doel

Laatst genoemde leidt niet direct tot verbeteringen in de levens van de betreffende individuen in de zorgboerderij, maar zijn wel noodzakelijke activiteiten om de zorgboerderij te laten bestaan.

Te concluderen valt dat het maatschappelijke rendement de eerste twee jaar licht negatief is, vanaf het derde jaar is het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij positief. In de beginfase zijn de investeringen in de zorgboerderij groter dan de waarde creatie, na verloop van tijd neemt de sociale en economische waarde creatie van de zorgboerderij toe. De sociale hoofddoelstelling van dit project, mensen een kans te bieden op een volledig zelfstandig leven, heeft een positief maatschappelijk rendement.

Enkele belangrijke aanbevelingen van dit onderzoek zijn:

- De zorgboerderij moet zich richten op gehandicapten met een lichte lichamelijke en/of verstandelijke beperking. Dit omdat deze doelgroep te scholen is om zelfstandig aan de arbeidsmarkt deel te nemen. Bovendien zijn voor deze doelgroep subsidies te verwachten. Opleiding kan gevolgd worden op een school in Ivano Frankivsk;
- Zorg dat toezeggingen van verschillende stakeholders concreet op papier komen te staan;
- Stichting moet duidelijke contracten opzetten met familie/vrienden/ kennissen van licht gehandicapten;
- De betekenis van het begrip maatschappelijk rendement duidelijk maken voor stakeholders; Een enorme vooruitgang kan geboekt worden als de mindset van stakeholders verandert. Denken vanuit gevolgen van een investering in plaats van kosten van een investering;
- Het zoeken van vrijwilligers is belangrijk. Tijdens dit onderzoek is gebleken dat de inzet van vier vrijwilligers noodzakelijk is. Probeer deze zo snel mogelijk te zoeken;
- Zorg voor structureel contact met overheden en investeerders omdat deze van belang zijn voor het doen slagen van het project;
- Bewaak balans tussen investeringen en opbrengsten. Te grote investeringen komen tot uitdrukking in een negatief maatschappelijk rendement. Dit maakt het project minder aantrekkelijk voor sponsors;
- Onderzoeken over welke kwalificaties de medewerkers moeten beschikken. Aangeraden wordt dat één medewerkers, naast een opleiding in de zorg, ook over agrarische vaardigheden beschikt;
- Probeer te organiseren dat de zorgboerderij voldoet aan de eisen van het kwaliteitssysteem zorgboeren Overijssel;
- Langdurig volgen van cliënten om te kijken of er sprake is van afstand tot de arbeidsmarkt. Mochten er problemen zijn dan kan scholing hierop aangepast worden.
- Opzetten van een projectgroep die de verantwoording voor dit project neemt;
- Resultaten van deze SROI analyse communiceren naar stakeholders.

Belangrijk om te vermelden is dat bij dit document een Excel bestand hoort. De documentnaam is: *Kolkman_0164968_BerekeningMaatschappelijkRendement*. Hierin zijn de gegevens van dit onderzoek uitgewerkt en kunnen formules achterhaald worden. Voor de duidelijkheid zijn tijdens dit onderzoek afbeeldingen gemaakt van dit Excel document.

INHOUD

1. Introductie.....	7
1.1 Formuleblad	7
1.2 Korte samenvatting van het voorstel	8
1.3 (theoretische) relevantie van dit onderzoek.....	8
1.4 Onderzoeksvragen.....	9
1.5 Sociale onderneming.....	9
1.6 Zorgboerderij.....	9
1.7 Leeswijzer	10
2. Theorie	11
2.1 Literatuur – het vinden van geschikte artikelen.....	11
2.2 Aanvullende literatuur: Lingane & Olson, Krans	13
3. Methoden.....	14
3.1 Stap 1: het maken van een onderzoeksplan	14
3.2 Stap 2: stakeholders	14
3.2.1 Nadere gegevens.....	16
3.3 Stap 3: Omvang analyse bepalen	17
3.4 Stap 4: Creëer een ‘impact map’	18
3.5 Stap 5: Het opstellen van de indicatoren	19
3.6 Stap 6: Sociale en economische investeringen.....	19
3.7 STAP 7: Sociale en economische waarde	19
3.8. Stap 8: sociale en economische impact	20
3.9 STAP 9: Maatschappelijk rendement gemeten	20
3.10 Stap 10; Korte analyse Deadweight	20
4. Resultaten	21
4.1 Stap 1: Het maken van een onderzoeksplan.....	21
4.2 Stap 2; stakeholders	22
4.2.1. Context beschrijving.....	22
4.2.2. Omvang analyse bepalen.....	23
4.3 Stap 3: Keuze en input stakeholders (interviews hoofdstuk 6, 6.1 t/m 6.5).....	23
4.4. STAP 4 & STAP 5: Impact map	25
4.5 Stap 6: Sociale en economische investeringen	28
4.5.1 Sociale investeringen.....	28

4.5.2 Economsiche investeringen.....	29
4.6 Stap7 & Stap 8: Berekening social en economische impact.....	30
4.6.1 Social impact.....	30
4.6.2 Economische impact.....	31
4.7. Stap 9: Het maatschappelijk rendement gemeten	33
4.8.STAP 10:Korte ANalyse Deadweight	33
5. Conclusies en aanbevelingen	34
5.1. Samenvatting conclusies	34
5.2. Theoretische Implicaties	35
5.3 Beperkingen	36
5.4 Praktische implicaties.....	36
6. Bijlagen.....	39
6.1. Formuleblad - totaal.....	39
6.2 Interview zorgboerderijen.....	41
6.3 Vragenlijst bestuur Stichting Onderwijs Twente Oekraïne	44
6.4 Interview organisatie: ‘zorgboeren Overijssel’	45
6.5 Vragenlijst minister van onderwijs Oekraïne	46
6.6 Vragenlijst oprichter zorgboerderij in Wit-Rusland	47
6.7 Wat is de context? – Oekraïne	50
6.8 The standard for social return on investment analysis	52
6.9 the 10 stages of a nef SROI analysis	53
6.10 Services and institutions of child protection system	54
6.11 Child protection administration	55
6.12 Local Level government.....	56
7.Literatuurlijst.....	57

Index van figuren:

	Pagina:
1. Kosten en waarde	1
2. Werkgebied SOTO	7
3. SROI	8
4. Het vinden van geschikte literatuur	11
5. Formule Return On Investment	11
6. Selectiecriteria Zorgboerderijen	15
7. Kaart Interviews	16
8. Locatie zorgboerderij in Oekraïne + werkgebied dhr. Khozey	16
9. Zorgboeren Overijssel	17
10. Impact Value Chain	18
11. Doelgroepen Zorgboerderij	21
12. Financiering/ Sponsoring Country & Winery	32
13. Stichting Weeshuizen Belarus	32
14. Viermarkenfair bij zorgboerderij de Viermarken	32
15. Services and Institutions of Child Protection	54
16. Child Protection Administration	55
17. Local Government	56

Index van tabellen:

	Pagina:
1. Hoofdtermen onderzoek	7
2. Opkomst van Zorgboerderijen in Nederland	10
3. Categoriseren theorieën SROI	12
4. Sociale en economische doelstellingen zorgboerderij	14
5. Tijd focus van de stakeholder analyse	15
6. Classificatie stakeholders op belang, invloed, positie en impact	17
7. Onderzoeksvraag en bijbehorende onderzoeksmethode	18
8. Sociale en Economische doelstellingen zorgboerderij	22
9. Classification Handicapped	22
10. Stakeholders en bijbehorende karakteristieken	24
11. Impact stakeholders	25
12. Impact map Sociale doelstellingen	26
13. Impact map Economische doelstellingen	27
14. Sociale investeringen zorgboerderij	28
15. Economische investeringen zorgboerderij	29
16. Social impact zorgboerderij	30
17. Economische impact zorgboerderij	31
18. Maatschappelijk rendement per jaar	33
19. SROI over de jaren 2011-2013	33
20. Hoofdtermen onderzoek	39
21. Begrippen en definities	40
22. Disabled in Ukraine	50
23. Guidelines for SROI	52
24. NEF SROI analysis	53

1. INTRODUCTIE

Stichting Onderwijs Twente Oekraïne is actief in het district Yaworiw, regio L'viv (zie afbeelding 2). Een gebied dat 1400 km verwijderd is van de Nederlandse grens en zelf rechtstreeks aan Polen grenst (SOTO, 2010). SOTO werkt intensief samen met scholen en internaten, om de jeugd een kans te geven.

Afbeelding 2: werkgebied SOTO (SOTO, 2010)

Voor deze activiteiten worden geen subsidies ontvangen. De stichting is financieel volledig afhankelijk van publieke donaties.

De hoofddoelstelling die SOTO hanteert is mensen een kans te bieden op een volledig zelfstandig leven. Doordat mensen geen toegang hebben tot gezondheidszorg of scholen ontstaat er een achterstandsituatie in de samenleving. SOTO probeert deze groep mensen nieuwe kansen te bieden.

1.1 FORMULEBLAD

Tijdens dit onderzoek zijn veel termen geïntroduceerd die het meetbaar maken van maatschappelijk rendement mogelijk maken. Om onduidelijkheid te voorkomen over deze definities is hieronder een lijst van begrippen en definities weergegeven die tijdens dit onderzoek gebruikt zijn (formuleblad bijlage 6.1). Allereerst zijn hieronder de drie hoofdtermen termen uitgewerkt (tabel 1).

Maatschappelijk

Rendement 'wat levert een investering maatschappelijk gezien op' (SROI.nl, ND)

Rendement:

Economische impact:

'wordt gecreëerd door inputs of een set van inputs die de waarde verhogen van die inputs, en hiermee een marktwaarde creëren voor die producten of services die hoger is in de volgende schakel van de waarde keten' (Emerson, Wachowicz and Chun, 2001).

Social impact:

'wordt gecreëerd wanneer inputs, processen en beleid worden gecombineerd om verbeteringen te creëren in de levens van individuen in de samenleving als geheel' (Emerson, Wachowiz and Chun, 2001).

Value

Generating cost savings for the public system or environment of which the entity is a part (Emerson, Wachowiz and Chun, 2001). Vrij vertaald houdt dit in de besparingen voor de maatschappij/omgeving als gevolg van de verrichte activiteiten.

Tabel 1: hoofdtermen Onderzoek

1.2 KORTE SAMENVATTING VAN HET VOORSTEL

Deze opdracht richt zich op licht gehandicapte jongvolwassenen die tot hun 17e jaar verblijven op internaten (Oekraïne, regio L'viv). Gehandicapten kunnen gedefinieerd worden als 'licht gehandicapt' wanneer zij een IQ van rond de 50 hebben (Daily, Hardinger & Holmes, 2000). Na hun 17e jaar zijn er geen zorginstellingen die deze groep begeleiden waardoor ze vaak in de criminaliteit belanden. SOTO wil deze groep gehandicapten gaan begeleiden. Het doel is om een zorgboerderij op te richten waar gehandicapte adolescenten geleerd wordt hoe ze zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij. Hiervoor wordt een speciaal opleidingsprogramma aangeboden. Voor investeerders, overheden en vrijwilligersorganisaties is het onduidelijk welke bijdrage hun resources leveren in het proces van waardecreatie. Aan de hand van dit onderzoek moet dus duidelijk worden wat elke geïnvesteerde Euro, in de zorgboerderij, de maatschappij oplevert. Hiervoor zijn verschillende theorieën beschikbaar die later in dit onderzoeksvoorstel behandeld zullen worden. De opdracht is als volgt geformuleerd:

“Een onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij in Oekraïne”

1.3 (THEORETISCHE) RELEVANTIE VAN DIT ONDERZOEK

Uit onderzoek is gebleken dat in Oekraïne problematiek rond sociale cohesie, participatie en ontplooiing van licht gehandicapten veelvuldig voorkomt. Voor de maatschappij, zowel burgers als overheden, is het belangrijk om licht gehandicapten te scholen en aan werk te helpen. Tot nu toe is er weinig onderzoek gedaan naar welke stakeholders betrokken zijn bij het oprichten van een zorgboerderij. Deze bacheloropdracht onderzoekt welke factoren van invloed zijn op het maatschappelijk rendement van de nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne; theorieën op het gebied van maatschappelijk rendement worden gebruikt om de impact van verschillende stakeholders op het maatschappelijk rendement aan te tonen. Dit onderzoek draagt het volgende bij aan eerder onderzoek: 1) theorieën op het gebied van maatschappelijk rendement toepassen in de zorgcontext, 2) toepassen in Oekraïne (tot nu toe veelal gebruikt in Westerse landen, minder hiërarchische structuur), 3) hoe kunnen activiteiten van stakeholders gemonetariseerd worden, 4) welke factoren bepalen het onderscheid tussen sociale opbrengsten en sociale investeringen. Met behulp van de theorie Social Return On Investment (SROI) wordt tijdens dit onderzoek gekeken of een zorgboerderij realiseerbaar is in Oekraïne. Deze theorie is ontwikkeld in de Verenigde Staten en wordt tegenwoordig steeds meer gebruikt in Europa. Oekraïne is een land waar de economische ontwikkeling minder voorspoedig is gegaan dan in de Verenigde Staten. Daarnaast zijn er cultuur verschillen (een beschrijving hiervan in bijlage 6.7). Door dit onderzoek wordt het voor investeerders, overheden en vrijwilligersorganisaties duidelijk om te bepalen wat het maatschappelijk rendement van een zorgboerderij is. Wanneer het maatschappelijk rendement van een zorgboerderij positief is, investeert men indirect in de maatschappij.

Afbeelding 3: SROI (Evans, 2009)

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

De probleemstelling voor dit onderzoek luidt:

“Inzicht in het “maatschappelijk rendement” van de nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne”

Op basis van deze probleemstelling ben ik tot de volgende hoofdvraag gekomen:

“Wat is het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij in Oekraïne?”

De onderstaande deelvragen zijn opgesteld aan de hand van de hoofdvraag en kunnen dus als subvragen gezien worden:

1. Wat is een zorgboerderij en wat is sociaal ondernemen?
2. Wie kunnen gezien worden als de ‘doelgroep’ en wat zijn de voordelen van de zorgboerderij voor de doelgroep?
3. Welke theorieën zijn er om maatschappelijk rendement te berekenen?
4. Wat is maatschappelijk rendement en wat is social impact?
 - Welke impacts kent de zorgboerderij?
 - Wie zijn de stakeholders en op welke manier zijn die aan dit project gerelateerd?
5. Op welke manier wordt ‘social value’ gecreëerd?
 - Welke activiteiten kent de zorgboerderij?
 - Hoe zijn deze activiteiten te meten (welke indicatoren)?
6. Op welke manier kunnen de voordelen/nadelen in financiële termen worden uitgedrukt (kwantificeren)?

1.5 SOCIALE ONDERNEMING

Wanneer kunnen we een onderneming definiëren als een sociale ondernemingen? Aan welke voorwaarden moet hierbij worden voldaan. Het artikel van Mair en Marti (2006) definiëren sociaal ondernemerschap als een proces van waardecreatie door het combineren van resources op een nieuwe manier. Door op een innovatieve manier gebruik te maken van deze resources kan een maatschappelijke verandering zichtbaar gemaakt worden. Een praktijk waarbij zowel sociale als economische doeleinden worden nagestreefd.

1.6 ZORGBOERDERIJ

Een zorgboerderij is een betrekkelijk nieuw fenomeen. Zoals ook uit de interviews (zie bijlage, hoofdstuk 6.1 t/m 6.5) met medewerkers/eigenaren van zorgboerderijen gebleken is, is een zorgboerderij een fenomeen dat pas de laatste 10 á 12 jaar bestaat. Vroeger werden gehandicapten in tehuizen geplaatst waar weinig activiteiten werden georganiseerd. Ook de ruimtes waren erg klein waardoor gehandicapten vaak druk of zelfs agressief werden. Toen uit onderzoek bleek dat gehandicapten in een landelijke omgeving tot rust komen en geschoold kunnen worden ontstond er steeds meer interesse voor het begrip zorgboerderij. Op een dergelijke zorgboerderij worden agrarische werkzaamheden en zorgtaken gecombineerd. Op verschillende land- en tuinbouwbedrijven vinden allerlei mensen, zoals deelnemers met een verstandelijke- en/of lichamelijke beperking, personen met een psychische of sociale hulpvraag of zorgbehoevende ouderen, een waardevolle dagtaak (landbouwzorg, 2010). Uit de interviews (zie bijlage, hoofdstuk 6.1 t/m 6.5) is duidelijk geworden dat het uitvoeren van werkzaamheden, onder begeleiding, met een duidelijke dagstructuur een positieve uitwerking heeft op de gehandicapten. De gehandicapten werken als ‘hulpboer’ mee op het bedrijf, bijvoorbeeld door eieren te rapen, dieren te voeren of plantjes te poten. Ieder naar eigen kunnen. Zorg op maat. Overnachting is soms ook mogelijk.

En een nieuwe ontwikkeling op zorgboerderijen is dat er steeds meer programma's aangeboden worden als bijvoorbeeld sociale activering, arbeidstraining of een begeleide werkplek (landbouwzorg, 2010).

Onderstaande tabel maakt duidelijk dat er steeds meer zorgboerderijen in Nederland komen (tabel 3). Waarbij er verschillende doelen zijn: wonen, werken, verblijven of het volgen van sociale programma's.

	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bestaande zorgboerderij	214	323	372	432	591	720	839	944	1088
Projectplan opgesteld	49	55	53	28	28	25	29	36	35
Serieuze orienteerders	114	110	141	119	37	26	23	21	13
Niet bekend	x	x	x	x	x	x		8	9

Tabel 3: Opkomst zorgboerderijen Nederland (Landbouwzorg, 2010)

1.7 LEESWIJZER

Dit onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij is opgebouwd in vijf hoofdstukken. Deze zijn achtereenvolgens: introductie, theorie, methoden, resultaten & conclusies. Er is gekozen voor deze indeling om een overzichtelijke en duidelijke structuur te waarborgen. In de introductie wordt kort de situatie geschetst waarom en hoe dit onderzoek tot stand is gekomen. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee bekeken welke theorieën er zijn om maatschappelijk rendement te berekenen. Daarnaast wordt gekeken welke theorie tijdens dit onderzoek wordt gebruikt. In hoofdstuk drie wordt belicht hoe de stap van theorie naar bevindingen gaat (de methoden). In hoofdstuk vier worden de resultaten van dit onderzoek weergegeven en in het laatste hoofdstuk worden hier conclusies aan onttrokken.

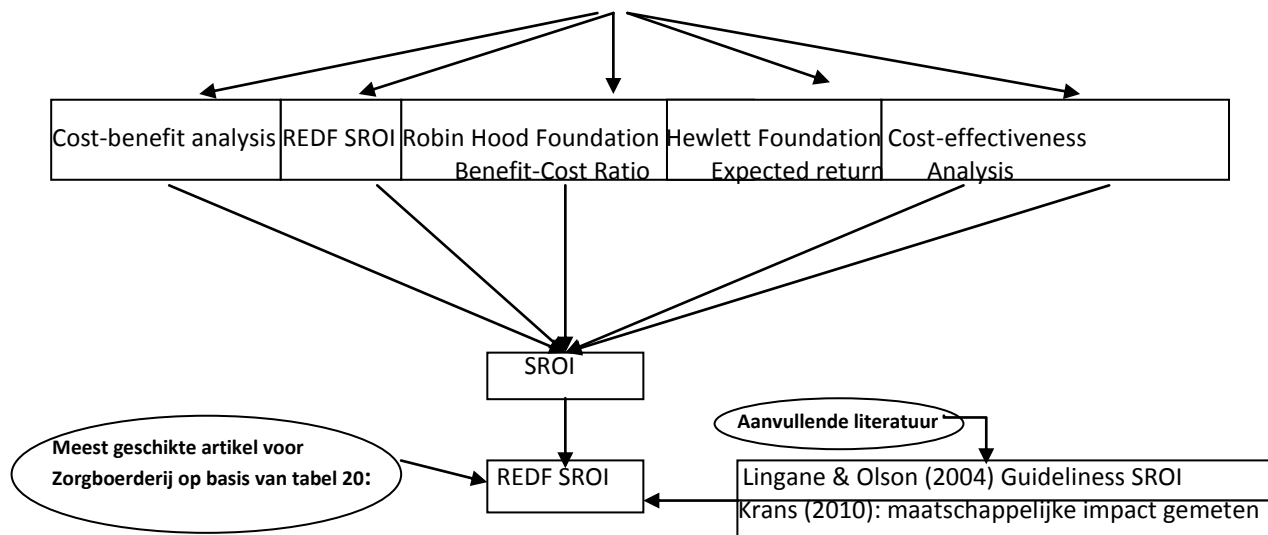
2. THEORIE

In dit hoofdstuk zal een overzicht gegeven worden van relevante theorieën om het maatschappelijk rendement te berekenen voor projecten in de zorgcontext.

2.1 LITERATUUR – HET VINDEN VAN GESCHIKTE ARTIKELEN

Zoekterm:

Maatschappelijk rendement

Afbeelding 4: Het vinden van geschikte literatuur

Gates en Gates (2008) tonen aan dat er verschillende theorieën zijn die beogen maatschappelijk rendement te meten. Achtereenvolgens cost-benefit analysis, REDF SROI, Robin Hood Foundation Benefit-Cost Ratio, Hewlett Foundation Expected Return en Cost-Effectiveness Analysis. Deze theorieën/ methoden zijn ontstaan omdat er een gebrek is aan theorie/methodologie om het resultaat van maatschappelijke projecten meetbaar te maken. Er is een gebrek aan volwassenheid 'maturity' (Gates & Gates, 2008) om maatschappelijke programma's te evalueren. Het gebrek aan volwassenheid komt tot uitdrukking in de volgende punten:

- Schaduw prijzen – de manier waarop een waarde (€) wordt gegeven aan de voordelen van sociale projecten heeft geen betrekking op de totale waardecreatie van deze projecten;
- Er zijn methodes die beogen maatschappelijk rendement van projecten meetbaar te maken. Berekeningen worden echter niet op een consistente manier uitgevoerd.

Doordat bovenstaande risico's bestaan kiezen sommige organisaties ervoor om een Return On Investment analyse (ROI) te maken: "ROI is calculated to compare companies within a given industry to each other and to their own individual performance over time" (Lingane et al., 2004). Deze definitie houdt met andere woorden in dat ROI een middel is om zicht te krijgen op de financiële prestaties van een onderneming. Hiervoor kan de volgende formule gebruikt worden:

$$ROI = \frac{\text{Gemiddelde opbrengten}}{\text{Gemiddelde investering}}$$

Afbeelding 5: Formule Return On Investment

Het is belangrijk om de uitkomsten van een ROI berekening te vergelijken (ook wel benchmarking genoemd) met andere organisaties in dezelfde sector. Als een investeringsmogelijkheid bijvoorbeeld een ROI heeft van 50%, betekent dit dat voor elke geïnvesteerde euro een rendement van 50 cent verwacht kan worden. Of deze investering een goede keuze is hangt af van de overige

investeringsmogelijkheden. Als er bijvoorbeeld een andere investeringsmogelijkheid is met een ROI van 75% zou de keuze voor de investering met een 50% ROI, een slechte zijn. Deze formule kijkt alleen naar de kosten en opbrengsten van een project. Een gebrek van deze theorie is echter dat niet het gehele spectrum van waardecreatie wordt bekeken.

De theorieën – een korte beschrijving

Allereerst zal een korte beschrijving van de theorieën gegeven worden.

- **Cost-benefit analysis (CBA);**
CBA monetariseert de kosten en opbrengsten die samenhangen met een project/activiteiten. Uiteindelijk wordt gekeken welke van de twee groter is.
- **REDF SROI;**
SROI houdt in dat het maatschappelijk rendement van een project berekent wordt.
- **Robin Hood Foundation Benefit-Cost Ratio;**
Het doel van de Robin Hood Foundation Benefit-Cost Ratio houdt in dat het resultaat van verschillende maatschappelijke projecten gemonetariseerd worden om de volgende vraag te beantwoorden: “Which programs to fund and how much to spend on each” (Gates & Gates, 2008, p:11).
- **Hewlett Foundation Expected Return;**
Deze theorie tracht milieu en sociale problemen rond de wereld op te lossen. De theorie focust zich hierbij op zes deelgebieden: onderwijs, milieu, wereldwijde ontwikkeling, kunst, naastenliefde en bevolking.
- **Cost-effectiveness Analysis (CEA);**
De theorie CEA monetariseert kosten en opbrengsten van een project naar een ratio (bijvoorbeeld kosten per afgestudeerde of kosten per genezen kind van malaria).

Op basis van doelstellingen kunnen bovenstaande theorieën op het gebied van maatschappelijk rendement in een van de volgende drie categorieën ingedeeld worden (Gates en Gates, 2008):

1. Prospective – vooruit kijken in de tijd naar eventuele investeringen in het project die haalbaarheid van het project bepalen;
2. Ongoing – het testen van verschillende scenario's die zich bij het project voor kunnen doen;
3. Retrospective – Terugkijken in de tijd naar gedane investeringen in het project die het succes van het project bepaald hebben.

In tabel 3 zijn de theorieën in de drie categorieën ingeschaald:

Theorie	Categorie		
	Prospective	Ongoing	Retrospective
Cost-Benefit analysis	✗		
REDF SROI	✗	✗	
Robin Hood Foundation Benefit-Cost Ratio		✗	
Hewlett Foundation Benefit-Cost Ratio			✗
Hewlett Foundation Expected Return			✗
Cost-Effectiveness Analysis	✗		

Tabel 3. Categorisering theorieën SROI

Theorieën die het meest geschikt zijn voor het oprichten van de zorgboerderij vallen onder de categorie prospectieve. Dit omdat het een toekomstig project behelst waarbij het al dan niet ontvangen van investeringen/inzet van personen en overheden de haalbaarheid van het project bepalen. Zoals uit tabel 3 blijkt zijn er drie geschikte methoden om het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij te bepalen: Cost-Benefit Analysis, REDF SROI en Cost-Effective Analysis. Cost-Benefit Analysis monetariseert de kosten en uitgaven die met een project samenhangen. Deze methode wordt door Gates en Gates (2008, p:12) beschreven als onduidelijk en niet overzichtelijk. De Cost-Effectiveness Analysis wordt aangeduid als erg subjectief. Er wordt uitgegaan van een ideale wereld en op basis daarvan wordt bepaald welke risico's er zich in de toekomst kunnen voordoen. Het doel van REDF's SROI (gekozen theorie van dit onderzoek) is om aan te tonen dat projecten

zowel economische alsmede maatschappelijke doelstellingen na streven. Met behulp van het blended value model, waarbij zowel maatschappelijke alsmede economische doelstellingen meetbaar gemaakt worden, kan het maatschappelijk rendement van een toekomstig project berekend worden. “Outcomes”/het resultaat van bepaalde activiteiten wordt vergeleken met de bijbehorende kosten. SROI werd voor het eerst geïntroduceerd door Roberts Enterprise Development Fund (REDF). Het artikel Social Return On Investment van Emerson en Cabaj (2000) beschrijft deze nieuwe methode van het zichtbaar maken van waarde creatie. De echte uitdaging voor organisaties is het ‘blended value’ model na te streven (Emerson, 2000), waarbij organisaties zowel economisch succes als het maximaliseren van sociale voordelen nastreven.

Nicholls, Mackenzie en Somers (2007) definiëren SROI als volgt:

“SROI shows how social and environmental outcomes translate into tangible monetary value, helping organizations and investors of all kinds to see a fuller picture of the benefits that flow from their investment of time, money and other resources”

Tot slot wordt er nog gebruik gemaakt van een stakeholder analyse om meer inzicht te krijgen in de belanghebbenden. Hier wordt het artikel How to do A stakeholder Analysis van Varvasosyszyk en Brugha (2000) (specifiek gericht op te voeren beleid) voor gebruikt.

2.2 AANVULLENDE LITERATUUR: LINGANE & OLSON, KRANS

Om het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij te berekenen gebruik ik als handvat het artikel van van Lingane & Olson (2004) en Krans (2010). Krans berekent het maatschappelijk rendement van een school (Krans, 2010). Vooral het methodologie gedeelte van dit onderzoek is relevant omdat het uitwerkt op welke manier het maatschappelijk rendement berekend kan worden. Het artikel Guidelines for Social Return on Investment (Lingane & Olsen, 2004) geeft een aantal richtlijnen waar de SROI analyse aan moet voldoen (zie bijlage 6.8). Omdat dit artikel veelal aanbevelingen geeft en niet specifiek ingaat op bepaalde fasen in de analyse, wordt het artikel van Nicholls et al. (2007) gebruikt om de specifieke fasen te belichten (zie bijlage 6.9).

3. METHODEN

In dit hoofdstuk wordt uitgewerkt hoe de link is gemaakt tussen theorie en bevindingen (methodologie). Stap voor stap zal het 10 stages SROI model (Nicholls et al., 2007) geoperationaliseerd worden. Hierbij zal bekeken worden hoe de data geanalyseerd is en welke variabelen hierbij gebruikt zijn. Een overzicht van deze 10 stappen/fasen is gegeven in bijlage 6.9. De 10 stappen zullen doorlopen worden en uiteindelijk kan de Social Return On Investment berekend worden. Omdat in Oekraïne ‘nog’ geen zorgboerderij(en) is (zijn), is ervoor gekozen om tijdens dit onderzoek de provincie Overijssel in Nederland te onderzoeken (proxy). Er is gekozen om stakeholders niet allemaal te interviewen omdat deze organisaties vaak prima artikelen, websites etc. beschikbaar hebben gesteld. De gebruikte onderzoeksmethode (SROI- analyse) geeft aan dat er gebruik gemaakt mag worden van proxies (waarden die zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid liggen). Dit voorkomt een te lange zoektocht naar geschikte informatie. Tijdens dit onderzoek zijn er verschillende stakeholders geïnterviewd. Hierover meer bij stap twee van het onderzoek.

3.1 STAP 1: HET MAKEN VAN EEN ONDERZOEKSPLAN

Stap 1 om de SROI te berekenen houdt in dat je begrijpt wat je wilt meten. Er dient een onderzoeksplan gecreëerd te worden waarin uitgewerkt wordt wie de opdrachtgever van het onderzoek is en wat precies gemeten dient te worden. Dit onderzoeksplan wordt opgesteld aan de hand van gesprekken met het bestuur van SOTO. Het afgenomen interview (als leidraad) is te vinden in bijlage 6.3. Aan de hand van dit interview zal duidelijk worden dat de zorgboerderij zowel economische alsmede sociale doelstellingen na zal streven. Op basis van bijlage 6.1 zijn de doelstellingen van de zorgboerderij weergegeven (tabel 4).

Sociale doelstellingen:

Het combineren van inputs, processen en beleid om te komen tot verbeteringen in levens van individuen in de zorgboerderij

Economische doelstellingen:

Het verhogen van de marktwaarde van producten of diensten met winst draaien als doel

Tabel 4: sociale en economische doelstellingen zorgboerderij

3.2 STAP 2: STAKEHOLDERS

Deze stap gaat over het onderzoeken wie de stakeholders zijn. Als regel geven Nicholls et al. (2007) aan dat er tenminste 6 stakeholders geïdentificeerd moeten worden. Deze stap betekent dat je een uitgebreide lijst van stakeholders krijgt:

1. Onderzoeken welke stakeholders van belang zijn voor de SROI analyse;
2. Informatie verzamelen over deze stakeholders om achter de doelen van deze stakeholders te komen.

Een stakeholder analyse wordt gedefinieerd als een benadering om kennis te verkrijgen over de verschillende actoren die een rol spelen bij de kwestie – individuen en organisaties – om hun gedrag, intenties, relaties en interesses te begrijpen. Met deze informatie kan een schatting worden gemaakt van de invloed van de resources die deze stakeholders beheren op beleidsmatig niveau van de organisatie (Varvasosyszky en Brugha, 2000). In het artikel – how to do a stakeholder analysis – geven Varvasosyszky en Brugha aan dat alvorens een stakeholder analyse gemaakt kan worden er een tweetal vragen beantwoord dienen te worden (ten behoeve van de overzichtelijkheid van dit onderzoek is besloten om deze vragen grotendeels in de bijlage weer te geven, bijlage 6.7).

Hieronder zal een korte uitwerking gegeven worden.

Ten eerste: wat is het doel en de tijdsdimensie van de analyse? Op korte termijn spelen namelijk andere belangen dan op de lange termijn. De kern dimensies van de zorgboerderij zijn in tabel 5 weergegeven:

Time Dimensions	PRESENT/FUTURE
Purpose	Project implementation/project planning
Focus	Prospective
Interest	Objectives
Scope	Broad
Time frame	Medium-term
Stage	Planning and development

Tabel 5: Tijd focus van de stakeholder analyse (verleden, heden en toekomst) met bij behorende kern dimensies die van belang zijn in de analyse (Varvasosyszky en Brugha, 2000, p 339)

Deze kern dimensies (tabel 5) geven aan dat bij het zoeken van stakeholders, stakeholders gezocht dienen te worden die binnen een periode van ongeveer drie jaar een rol spelen. Daarnaast moeten deze stakeholders betrokken zijn in het proces van oprichting en planning.

En ten tweede: wat is de context? Hiervoor dient er een lijst van stakeholders opgesteld te worden. Deze wordt opgesteld op basis van interviews, gesprekken en literatuur onderzoek. Stakeholders waarvan interviews afgenomen moeten worden zijn geselecteerd op basis van:

1. Advies van SOTO (ervaring van belanghebbende partijen in Oekraïne/Nederland):
 - Bestuur SOTO;
 - Mevrouw Schaverus, heeft in Wit-Rusland een zorgboerderij opgezet;
 - Pavlov Gobzky, Voormalig onderwijs gedeputeerde van de regio L'viv.
2. Omdat in Oekraïne tot dusver geen zorgboerderijen bestaan zal tijdens dit onderzoek Nederland, provincie Overijssel als onderzoeksgebied gebruikt worden (proxy). Een bepaald gebied als representatief gebruiken voor een ander gebied kan een proxy genoemd worden (Nicholls, 2007). Met behulp van de site landbouwzorg (zie afbeelding 6) is een lijst van te interviewen zorgboerderijen opgesteld (deze zorgboerderijen moeten zich focussen op licht gehandicapten (begeleiding om zelfstandig te kunnen werken), als gedefinieerd in inleiding, en zowel dag en nacht verblijf aanbieden. Of anderszins over karakteristieken beschikken die waarde toevoegen aan dit onderzoek).

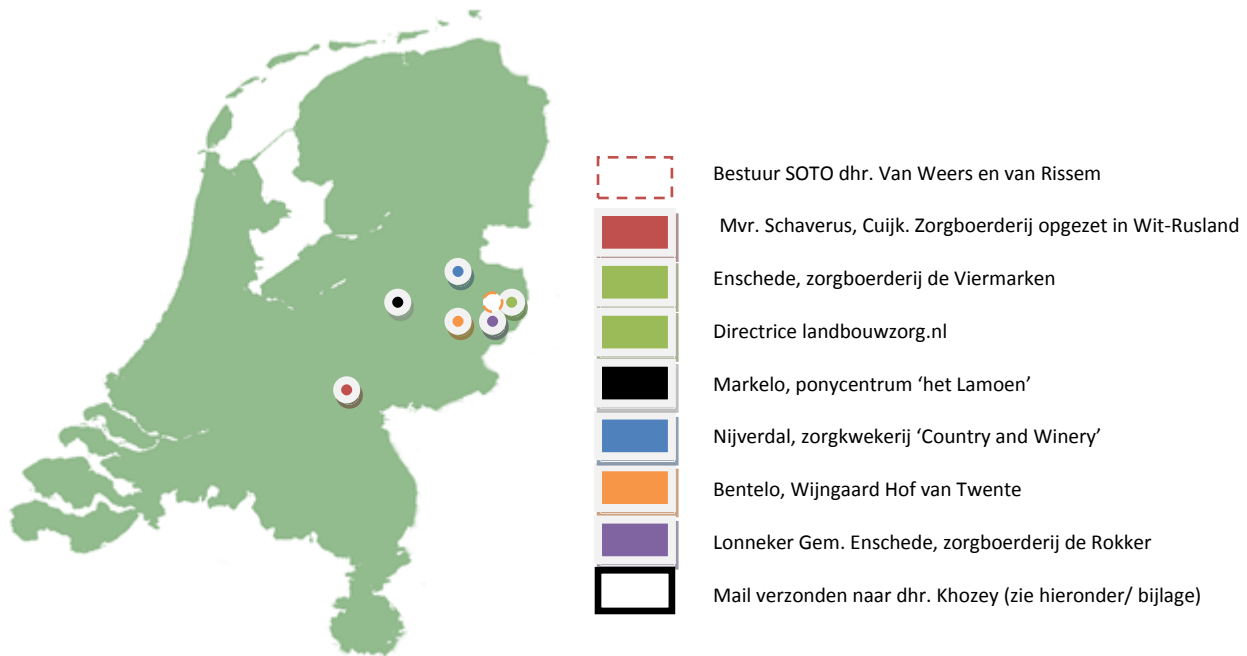
Afbeelding 6, selectie criteria zorgboerderijen: (landbouwzorg, 2010)

Op basis van de twee hiervoor genoemde vragen (doel/tijdsdimensie & context) is hieronder (paragraaf 3.2.1) aangegeven welke zorgboerderijen bezocht zijn. Bij deze zorgboerderijen zijn interviews afgenomen zoals weergegeven in bijlagen 6.2 en 6.6. Vervolgens is aangegeven waar de

zorgboerderij opgericht moet worden. Tot slot is er nog gemaild met dhr. Khozey (onderdirecteur van het 'Institute for Policy of Post-academic Education'). De resultaten van de interviews worden uitgewerkt in de impact map.

3.2.1 NADERE GEGEVENS

Interviews gehouden bij de volgende zorgboerderijen in Nederland

Afbeelding 7: kaart interviews

Locatie zorgboerderij in Oekraïne + werkgebied dhr. Khozey

Afbeelding 8: Locatie zorgboerderij in Oekraïne + werkgebied dhr. Khozey

Om een beeld van het concept 'zorgboerderij' te krijgen en om de impact map op te stellen zijn verschillende zorgboerderijen bezocht (afbeelding 7 en 8). Allereerst is de zorgboerderij de Viermarken in Enschede bezocht. Boerderij de Viermarken is een ecologische zorgboerderij in de noordwestelijke stadsrand van de gemeente Enschede. Gezamenlijk, medewerkers en deelnemers, wordt de zorgboerderij geëxploiteerd (Zorgboeren.nl/de viermarkenenschede, 2010). Om de inkomsten te verhogen worden landbouwproducten verkocht. Ten tweede is zorgboerderij het Lamoen in Markelo bezocht. Deze zorgboerderij is een Pony centrum. Waar recreatieve activiteiten

georganiseerd worden. Ten derde is in Nijverdal zorgkwekerij Country and Winery bezocht. Hier worden wijnproducten geproduceerd en verkocht. Hierbij is er direct contact met uitkeringsorganisatie UWV zodat na een verblijf van een jaar de cliënten (in de meeste gevallen) betaald werk kunnen verrichten. Vervolgens is in Bentelo een zorgboerderij bezocht (Wijngaard hof van Twente) die ongeveer dezelfde doelstellingen en werkzaamheden verricht als zorgkwekerij Country and Winery. Ook hierbij is de hoofddoelstelling arbeidstoeleiding.

Daarnaast is er contact geweest met het hoofd van zorgboeren Overijssel. Deze vereniging bestaat al sinds 2004 en heeft het volgende doel:

“Het uitdragen van de mogelijkheden die de agrarische- en groene sector biedt voor het verstrekken van hoogwaardige cliëntgerichte zorg. Het behartigen van collectieve belangen van Zorgboeren in Overijssel. Het bevorderen van het geven van voorlichting aan zorgboerderijen in oprichting en het overdragen van kennis en ervaring van zorgboeren. Het organiseren van bijeenkomsten van zorgboeren en andere relevante partijen” (landbouwzorg, 2010).

Dit zijn allen thema's die van belang zijn voor dit onderzoek.

Afbeelding 9: zorgboeren Overijssel (landbouwzorg, 2010)

Verder is mevrouw Schaverus geïnterviewd (uit het netwerk van onze begeleider van SOTO) woonachtig in Cuijk. Zij heeft een zorgboerderij in Wit-Rusland opgezet en na 3 jaar bedrijvigheid was deze zelfvoorzienend.

Er is ook contact geweest met Pavlo Khozey. Dhr. Khozey is tot vlak na de verkiezingen onderwijs gedeputeerde geweest van de regio L'viv. Nu is hij onderdirecteur van het Institute for Policy of Post- academic Education.

Tot slot hebben we verscheidene interviews/gesprekken gehad met het bestuur van SOTO. Deze stichting is vele jaren actief in Oekraïne en kon ons van nuttige informatie voorzien.

3.3 STAP 3: OMVANG ANALYSE BEPALEN

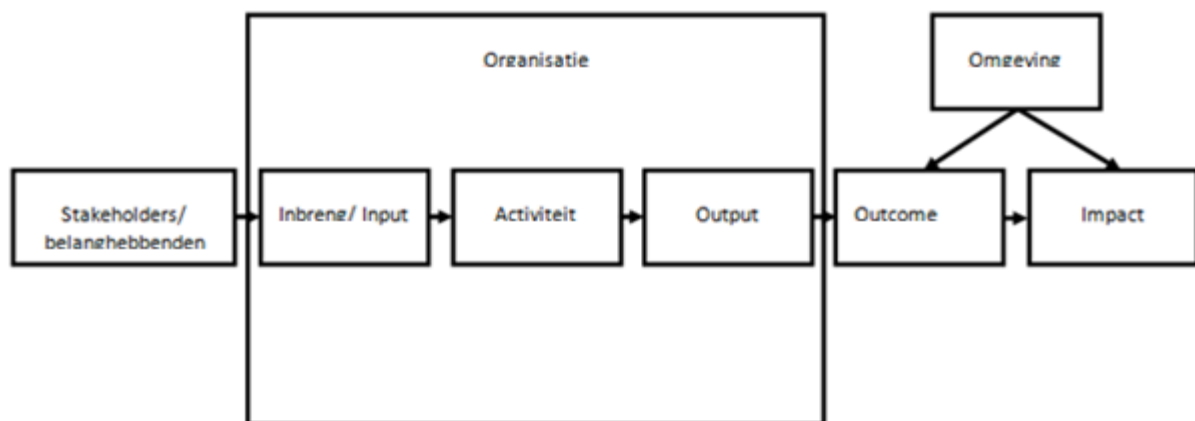
Belang in kwestie	Laag	Indirecte gevolgen van/ voor zorgboerderij
	Middel	Van invloed hoe de zorgboerderij functioneert
	Groot	Van invloed of de zorgboerderij er komt
Invloed/power	Laag	Van invloed op/voor klanten
	Middel	Indirecte invloed/ invloed op randzaken
	Groot	Van invloed op beleid zorgboerderij
Positie	Laag	Indirecte gevolgen van/ voor zorgboerderij
	Middel	Van invloed hoe de zorgboerderij functioneert
	Groot	Van invloed of de zorgboerderij er komt
Impact op betrokkene	Laag	Indirecte impact
	Middel	Komst zorgboerderij is niet van wezenlijk belang voor functioneren van deze persoon/organisatie/instituut
	Groot	Of de zorgboerderij er komt is van wezenlijk belang voor functioneren van deze persoon/organisatie/instituut

Tabel 6: classificatie stakeholders op belang, invloed, positie & impact (Varvasosyszy & Brugha, 2000).

Omdat het aantal stakeholders groot is (stap 2) zullen enkele van deze stakeholders als 'key-stakeholders' geclassificeerd worden. De classificatie van stakeholders als 'key-stakeholders' (tabel 6) gebeurt op basis van de stakeholderanalyse van Varvasosyszy en Brugha (2000). Stakeholders waarvan de strategische positie laag/marginaal is moeten op de achtergrond gevolgd worden. Het te intensief volgen van deze groep wordt aangeduid als resource waste. Supportive stakeholders (groot belang/impact) daarentegen zijn van groot belang voor het project en met deze groep moet intensief samengewerkt worden. Deze groep kan dan ook worden aangeduid als 'key-stakeholders'. Op basis hiervan zal bekeken worden op welke manier deze stakeholders betrokken zijn bij de zorgboerderij en welk(e) belang, invloed, positie en impact zij dan hebben. Een belang kan bijvoorbeeld groot, middel en laag zijn. Wanneer een of meerdere karakteristieken van stakeholders groot zijn, zijn deze stakeholders gedefinieerd als 'key stakeholders'. **Key stakeholder zijn stakeholders waarvan één of meerdere karakteristieken (tabel 6) als groot aangemerkt zijn.**

3.4 STAP 4: CREËER EEN 'IMPACT MAP'

In deze stap wordt uitgelegd hoe de impact map van de zorgboerderij er uit ziet. Dit proces kan schematisch (Ramault, 2006: p8 en Krans, 2010) weergegeven worden door een analyse van de inputs, outputs, uitkomsten en de impacts (afbeelding 10, betekenis van deze begrippen is uitgewerkt in bijlage 6.1). Het is belangrijk om indicatoren te ontwikkelen voor de outcome en output (stap 5). Deze indicatoren moeten namelijk in geld uitgedrukt worden. Dit model (afbeelding 10) kan als een stroomproces gezien worden waarbij het ene 'concept' (bijvoorbeeld stakeholders) tot het andere 'concept' leidt (input). De concepten input, activiteit en output (interne concepten) komen tot stand binnen de organisatie, of in dit geval binnen de zorgboerderij. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de te verlenen zorg. De concepten outcome en impact zijn externe concepten. Dat wil zeggen dat de omgeving hierop van invloed is en dat het resultaat van de interne concepten hier tot uiting komen in maatschappelijke impact. Uiteindelijk hebben al deze concepten een maatschappelijke impact. Deze impact kan met de theorie SROI gemeten worden.

Afbeelding 10: Impact value chain (Nicholls et al., 2007)

Stakeholders van de zorgboerderij in Oekraïne worden onderverdeeld op basis van doelstellingen. Deze doelstellingen (tabel 4) worden ook wel bedrijfsaspecten genoemd. Om de impact (economische/ sociale) per stakeholder te bepalen zijn verschillende interviews afgenomen en is literatuuronderzoek gedaan. Op basis van deze interviews kan het belang van stakeholders duidelijk gemaakt worden in de impact map. In onderstaande tabel is uitgewerkt welke onderzoeksmethodes gebruikt zijn voor de beantwoording van de deelvragen en de uiteindelijke hoofdvraag.

Onderzoeksvraag	Onderzoeksmethode
Wat is een zorgboerderij en wat is sociaal ondernemen?	Literatuuronderzoek
Wie kunnen gezien worden als de 'doelgroep' en wat zijn de voordelen van de zorgboerderij voor de doelgroep?	Literatuuronderzoek, interviews met SOTO en zorgboerderijen
Welke theorieën zijn er om maatschappelijk rendement te berekenen?	Literatuuronderzoek, interviews
Welke theorie is het meest geschikt voor de zorgboerderij?	Literatuuronderzoek
Wat is maatschappelijk rendement en wat is social impact?	Literatuuronderzoek, SROI- analyse
Op welke manier wordt 'social value' gecreëerd?	SROI-analyse, literatuuronderzoek=> vertalen in interviews en daar conclusies uit trekken.
Op welke manier kunnen de voordelen/nadelen in financiële termen worden uitgedrukt (kwantificeren)?	SROI-analyse, literatuuronderzoek

Tabel 7: onderzoeksvraag en bijbehorende onderzoeksmethode

In bijlage 6.2 en 6.6 zijn de afzonderlijke stappen, als gedefinieerd in afbeelding 10, uitgewerkt in een interview. Per stap kan bekeken worden welke vragen gesteld zijn. Op basis hiervan zijn de resultaten mede tot stand gekomen.

3.5 STAP 5: HET OPSTELLEN VAN DE INDICATOREN

Het laatste onderdeel voor het voltooien van de impactmap is het identificeren van indicatoren. Wat zijn indicatoren nu eigenlijk? Een indicator is een stukje informatie dat ons helpt te bepalen of een verandering al dan niet heeft plaatsgevonden. De prestatie van deze veranderingen/ waardecreatie kan gemeten worden. Nicholls et al. (2007) geven de volgende definitie: 'The indicators are the ways of knowing something has happened or changed. Indicators are specific pieces of information, signs or signals that can be measured to determine whether a given output or outcome has occurred, or has been achieved.' Al deze indicatoren moeten in financiële termen uitgedrukt worden. Achter de indicator(en) is aangegeven op basis van welke methodologie/methode die betreffende indicator is opgesteld. Een van de grootste problemen bij het opstellen van indicators is dat het onduidelijk is hoe deze indicatoren meetbaar gemaakt kunnen worden.

Per stakeholder is hierbij gekeken of de indicatoren maatschappelijk gezien een waarde of een investering vertegenwoordigen (overeenkomstig met definities uit bijlage 6.1). Activiteiten van stakeholders worden gezien als waarde creërende activiteiten omdat deze activiteiten maatschappelijk gezien besparingen opleveren. Dit is niet het geval voor de stakeholders overheid en SOTO omdat deze stakeholders investeren in de zorgboerderij. Of er sprake is van een waarde of investering is van belang voor het berekenen van de sociale en economische impact en uiteindelijk bij het berekenen van het maatschappelijk rendement van de zorgboerderij. Bij een indicator die een waarde vertegenwoordigt is er een genoteerd en bij een indicator die een investering vertegenwoordigt is er een genoteerd.

3.6 STAP 6: SOCIALE EN ECONOMISCHE INVESTERINGEN

In deze stap wordt geanalyseerd welke investeringen er gemaakt worden om te komen tot het maatschappelijk rendement (Biemann, Bonini, Emerson, Nicholls, Olsen, Robertson, Scholten en Tolmach, 2005, p:21). Deze investeringen (economische en sociale) volgen uit de impact map. De investeringen die noodzakelijk zijn om maatschappelijk rendement te creëren moeten in een overzicht weergegeven worden. Hierbij dient een onderscheid gemaakt te worden tussen sociale en economische impact (overeenkomstig met de doelstellingen als gedefinieerd in tabel 1).

De sociale investeringen bestaan uit kosten gemaakt om onderwijs te volgen, huisvestingskosten, opzetten zorgboerderij, kosten voor de sociale begeleiding/zorgverlening, lokale overheid (beschikbaar stellen locatie om huis te vesten) en Belastingbetalers (beschikbaar stellen zes uitkeringen). Deze investeringen leiden dan ook direct tot verbeteringen in de levens van individuen in de samenleving (zie tabel1).

De economische investeringen bestaan uit loonkosten (bedrijfsvoering), algemene kosten, communicatie & PR, transportkosten. Deze investeringen leiden niet direct tot verbeteringen in de levens van individuen in de samenleving maar proberen de marktwaarde van de zorgboerderij en de verkoop van producten te verhogen.

Om de transportkosten te berekenen is gebruik gemaakt van de reiskostenmethode (Fransen en Scholten, 2006). Hierbij kunnen de kosten van vervoer berekend worden door de af te leggen afstand te vermenigvuldigen met het benzine/diesel verbruik (uitgaande van een gemiddeld verbruik).

3.7 STAP 7: SOCIALE EN ECONOMISCHE WAARDE

In deze stap wordt geanalyseerd welke waarde creërende aspecten ontstaan als gevolg van het oprichten van de zorgboerderij. Deze waarde creërende aspecten volgen uit de impacts als gedefinieerd in de impact map (zie tabel15 en 16). In deze stap wordt duidelijk in welke mate de impacts gemonetariseerd kunnen worden (Nicholls et al, 2007). Eerst zullen de impacts behandeld worden waaruit de sociale waardecreatie bestaat. Vervolgens zullen de economische impacts behandeld worden waaruit de economische waardecreatie bestaat.

3.8. STAP 8: SOCIALE EN ECONOMISCHE IMPACT

In deze stap wordt daadwerkelijk de social en economische impact van de zorgboerderij berekend. De social impact wordt berekend door de sociale waarde te delen door de sociale investeringen (stap 7 en 6). De economische impact wordt berekend door de economische waarde te delen door de economische investeringen (eveneens stap 7 en 6).

3.9 STAP 9: MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT GEMETEN

In dit hoofdstuk wordt het maatschappelijk rendement van de nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne bekeken. Het maatschappelijk rendement wordt berekend door de totale waarde te delen door de totale investeringen. Allereerst wordt de totale social impact per bedrijfsaspect (sociaal & economisch) berekend waarna uiteindelijk de totale SROI prognose (voor de jaren 2011 tot 2013) wordt berekend. Belangrijk om op te merken is dat het een toekomstig project. Prospective wordt dit ook wel genoemd. Een rendement van 1 of hoger betekent dat de zorgboerderij rendabel is. Elke euro die erin gestopt wordt levert minimaal hetzelfde op. Voor de jaren 2011 tot en met 2013 is het verwachte maatschappelijk rendement 1,15.

3.10 STAP 10; KORTE ANALYSE DEADWEIGHT

In het slothoofdstuk wordt gekeken naar deadweight. Deadweight is datgene wat sowieso gebeurd zou zijn en niet direct is terug te voeren op de activiteiten van de organisatie en is dus van invloed op de resultaten van de analyse (Nicholls, 2007).

4. RESULTATEN

4.1 STAP 1: HET MAKEN VAN EEN ONDERZOEKSPLAN

Doelgroepbeschrijving en doelstellingen

De sociale hoofddoelstelling van de nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne is: “het duurzaam aanbieden van zorg en onderwijs op een zorgboerderij om gehandicapten de mogelijkheid te bieden, na scholing, vrijwel zelfstandig actief te zijn in de samenleving”.

Door het afnemen van interviews (zie bijlagen 6.2 t/m 6.6) bij zorgboerderijen in Nederland alsmede literatuuronderzoek is duidelijk geworden dat zorgboerderijen zich op verschillende doelgroepen richten (met bijbehorende doelstellingen). Doelstellingen van zorgboerderijen zijn bijvoorbeeld sociale activering, werk- leer trajecten, verzorging of aandacht schenken. SOTO probeert met de zorgboerderij een werk- leer traject te creëren waardoor gehandicapten na zo’n traject vrijwel zelfstandig kunnen werken/ actief zijn in de maatschappij. Afhankelijk van het soort doelgroep kunnen meer of minder subsidies ontvangen worden. Ook het type begeleiding dat noodzakelijk is, is afhankelijk van de doelgroep. In onderstaande figuur zijn de verschillende doelgroepen weergegeven (geïdentificeerd aan de hand van interviews). Voor SOTO die een zorgboerderij in Oekraïne wil oprichten is de doelgroep “licht” gehandicapten:

Doelgroep zorgboerderij							
Verstandelijke Beperking	Lichamelijke Beperking	Psychologisch hulpvraag	(ex)- verslaafden (ex)- gedetineerde n	Ouderen	Kinderopvang/ Jeugdzorg	Mensen met een burnout	Langdurig werklozen

Hoogte subsidie ontvangsten varieert. Doelgroep
zorgboerderij “licht” gehandicapten hogere
subsidieontvangsten.

Afbeelding 11: Doelgroepen zorgboerderijen

Zoals bovenstaande figuur (afbeelding 11) duidelijk maakt zal de doelgroep deel uit maken van personen met een “lichte” handicap (IQ van rond of net onder de 50). Uit de interviews is gebleken dat voor deze groep deelnemers subsidies te verwachten zijn. Ook is duidelijk geworden dat het mogelijk is om deze doelgroep te scholen. Deze groep is zeer goed instaat om zelf werkzaamheden te verrichten. Ze hebben echter vaak net een duwtje in de rug nodig. Naast de sociale hoofddoelstelling kent de zorgboerderij ook economische doelstellingen. Zorgboerderijen hebben per definitie een winstoogmerk.

Duurzaam betekent dat de zorgboerderij op termijn zelfvoorzienend moet zijn. Dit moet op zodanige manier gebeuren dat de zorgboerderij van toegevoegde waarde is voor de gehandicapten (licht) in Oekraïne. Doel is dat de gehandicapten na twee jaar verblijf op de zorgboerderij op eigen benen kunnen staan. Dus zonder begeleiding kunnen wonen en werken. Met inzicht in deze gegevens kan aan investeerders duidelijk gemaakt worden dat iedere geïnvesteerde Euro in de zorgboerderij leidt tot een bepaald maatschappelijk rendement. Licht gehandicapten in Oekraïne hebben geen of slechte toegang tot hulpverlening. Soms omdat mensen niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden maar meestal omdat er geen geld is. Daarom vlucht deze groep vaak in de criminele wereld of

prostitutie om op die manier bestaanszekerheid te behouden. De nieuw op te richten zorgboerderij biedt deze mensen de kans om maatschappelijk mee te doen. Dit wordt gedaan door een duidelijk gestructureerd programma aan te bieden. In de ochtend naar school en 's middag en 's avonds werken op het land. Hierdoor krijgen de gehandicapten onderwijs gedoceerd en wordt ze geleerd hoe zelfstandig gewerkt kan worden. In een gemoedelijke sfeer kunnen zij wennen aan het verrichten van werkzaamheden en wat het betekent om zelfstandig te zijn en verantwoordelijkheid te dragen. De school is gevestigd in Ivano Frankivsk.

Sociale doelstellingen:

Het combineren van inputs, processen en beleid om te komen tot verbeteringen in levens van individuen in de zorgboerderij

Economische doelstellingen:

Het verhogen van de marktwaarde van producten of diensten met winst draaien als doel

Tabel 8: Sociale & economische doelstellingen zorgboerderij

In de inleiding, hoofdstuk 1, is al beschreven dat zorgboerderijen bestaan uit twee bedrijfsaspecten: economisch en sociaal. Inkomsten en uitgaven van beide doelstellingen zullen bekeken worden alvorens het maatschappelijk rendement berekend wordt. In tabel 8 is per aspect aangegeven wat de doelstellingen zijn.

4.2 STAP 2; STAKEHOLDERS

De stakeholderanalyse

In bijlage 6.7 is een uitgebreide context beschrijving weergegeven. De belangrijkste bevindingen zal ik hieronder kort belichten. Daarna zal ik duidelijk maken welke interviews zijn afgenomen en wat de belangrijkste conclusies hieruit zijn. Tot slot zal ik vermelden welke stakeholders van belang zijn voor de zorgboerderij, de zogenaamde 'key stakeholders'. Het belang van deze stakeholders zal duidelijk worden in de impact map.

4.2.1. CONTEXT BESCHRIJVING

Ten eerste moet rekening gehouden worden met de sterke mate van top-down hiërarchische organisatie in Oekraïne. Het belang van goede gezondheidszorg voor gehandicapten wordt onderschat. Veel aandacht gaat uit naar gehandicapten als gevolg van de Tsjernobyl ramp. Aandacht voor andere 'categorieën' gehandicapten is er weinig. In onderstaande tabel (tabel 9) zijn de gehandicapten en een classificatie weergegeven (Chemerys et al, 2009).

No.	Category of Disabled	Number of Disabled (thousands)
1.	Disabled because of the Afghan war	341.5
2.	Disabled because of the Chernobyl disaster	66.1
3.	War disabled	297.0
4.	General illness disabled	1,496.0
5.	Handicapped	109.7
6.	Disabled from childhood	283.2

Tabel 9: Classification of handicapped (Chemerys et al, 2009)

Ten tweede zijn er staatsinternaten waar gehandicapten kunnen verblijven. Daar heersen echter schrijnende toestanden. De zorgsector wordt dan ook beschreven als een 'loose and baggy monster' (Bridge, 2004, p96). Er zijn echter instituten waar gehandicapten een Junior Specialist of een Bachelor titel kunnen behalen. Een van deze instituten is gevestigd in Ivano Frankivsk (Centre of social and psychological rehabilitation of Children and youth with disabilities (7-35 jaar), in de nabijheid van L'viv (bijlage 6.10, afbeelding 15). De bedoeling is dat de gehandicapten 's ochtends werkzaamheden verrichten op de zorgboerderij en 's middags naar Ivano Frankivsk vervoerd worden om daar geschoold te worden.

Ten derde verzorgt het Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine uitkeringen voor gehandicapten. De doelgroep waar de zorgboerderij zich op zal richten ontvangt een uitkering van €17,25 per maand (Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine: State Institute for Family and Youth Development, 2007, p-7).

Tot slot is het Ukrainian Fund for Social Protection (UFSPD) belast met de sociale bescherming van gehandicapten. Dit instituut is in het bijzonder van belang voor dit onderzoek omdat het vervoer regelt naar het opleidingsinstituut in Ivano Frankivsk. Is dit niet realiseerbaar dan zijn er financiële vergoedingen te verwachten.

Chemerys et al. (2009, p233) meldden het volgende: 'In view of the lack of state financing, the Labor and Social Protection Ministry along with the oblast departments for social protection are seeking innovative forms of economic activity and new ways and sources of self-financing for boarding homes'. Een zorgboerderij is hiervoor een goede oplossing. De bedoeling is dat deze zorgboerderij binnen een bepaalde periode zelfvoorzienend is. Hoelang dit is zal in dit onderzoek blijken. Het verbouwen van agrarische producten en deze verkopen dragen bij aan een financieel gezonde organisatie. Dit heeft 2 voordelen (zie bijlage, hoofdstuk 6.2 t/m 6.6 voor interviews):

1. voor gehandicapten is het goed om een duidelijke structuur te hebben. Het verrichten van werkzaamheden helpt hierbij en geeft de cliënten gevoel van eigenwaarde;
2. met de inkomsten uit de verkoop van agrarische producten kunnen de kosten betaald worden. Dit is mede een reden waarom is gekozen voor de groep lichtgehandicapten. Deze zijn instaat om werkzaamheden te verrichten onder minimale begeleiding.

4.2.2. OMVANG ANALYSE BEPALEN

Met dit onderzoek wordt het maatschappelijk rendement berekend van de zorgboerderij in Oekraïne. Dit betekent dat de kernactiviteiten van de zorgboerderij in de analyse worden meegenomen: verkoop van producten, scholing 'licht-' lichamelijk of geestelijk gehandicapten, zorgbegeleiding en werkbegeleiding alsmede de activiteiten die SOTO kan verrichten om de zorgboerderij op te richten. Dit betekent dat de twee gedefinieerde bedrijfsaspecten, socialen en economische doelstellingen, het resultaat van het maatschappelijk rendement bepalen.

Omdat het maatschappelijk rendement wordt berekend over een toekomstig project zijn er geen gegevens beschikbaar over in het verleden gemaakte kosten en opbrengsten. Dit maakt dat er gebruikt gemaakt wordt van proxies. Dit zijn waardes die naar verwachting zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid liggen. Het maatschappelijk rendement wordt berekend over een periode van 3 jaar. De prognoses van het maatschappelijk rendement voor de komende drie jaar zijn gegeven in paragraaf 4.7.

4.3 STAP 3: KEUZE EN INPUT STAKEHOLDERS (INTERVIEWS HOOFDSTUK 6, 6.1 T/M 6.5)

Stakeholder analyse alsmede literatuur onderzoek is tijdens dit onderzoek gebruikt om de verschillende stakeholders weer te geven alsmede de onderlinge relaties. Uit eerder gedaan onderzoek is gebleken dat stakeholders, op het gebied van zorg, vaak verschillende prioriteiten hebben (Hassink, 2009). Volgens Varvasosyszky en Brugha (2000) moet aan de hand van tabel deze tabel gekeken worden aan welke stakeholders het belangrijkste zijn en aan wie het meeste aandacht besteed moet worden. Hiervoor hebben Varvasosyszky een schema opgesteld (Varvasosyszky en Brugha, 2000, p:344, figuur 4). De 'key stakeholders' zijn weergegeven als belanghebbenden in de impact map van de zorgboerderij.

Stakeholders	Charcacteristics				
	Involvement in the issue	Belang in Kwestie	Invloed/power	Positie	Impact op betrokkene
Belasting betalers Kosten sociale zekerheidsstelsel	Als deze groep gehandicapten zich zelfstandig in de maatschappij kunnen 'redden' betekent Dit minder sociale uitkeringen, minder Overlast door criminaliteit, prostitutie etc.	Groot	Middel	Middel	Groot
Centre of social and Psychological Rehabilitation of Children and youth With functional Disabilities (7-35 y)	Gevestigd in de regio Zakarpattya en Ivano-Frankivsk. Instituut gericht op sociaal-psychologisch herstel van kinderen en jongeren met functionele beperkingen.	Groot	Groot	Middel	Groot
Cliënten/ licht Gehandicapten	Goede begeleiding met als doel al dan niet volledige re-integratie in de samenleving	Groot	Laag	Groot	Groot
Familie	Overleg en plek inkopen op zorgboerderij	Groot	Groot	Middel	Middel
Groothandel	Het afnemen van producten	Laag	Laag	Laag	Laag
Labor and Social Protection Ministry Locale en regionale Autoriteiten	Het mogelijk maken dat onderstaande instituut bestaat. Dit centre werkt onder auspiciën vande LSPM	---	---	---	---
Lokale bedrijven	In dienst nemen van 'geschoolde' Cliënten/gehandicapten	Groot	Groot	Middel	Groot
Locale overheid Regio L'viv boerderij	Beschikbaar stellen grond en woning/	Groot	Groot	Middel	Middel
Medewerker(s)	Kans op baan	Middel	Laag	Middel	Groot
Ministry of Family, Youth and Sport Of Ukraine	verschaffen uitkeringen gehandicapten	Middel	Groot	Middel	Groot
Social Expert Commision at the Ministry of Health	gehandicapten indelen in categorieën om mate van 'health damage' te bepalen. Op basis hiervan wordt de uitkering vastgesteld	Laag	Laag	Laag	Laag
SOTO	Mensen een kans op een 'normaal' leven te Bieden	Middel	Groot	Groot	Laag/middel
Social expert Commission at the Ministry of health	Erkenning cliënt als zijnde gehandicapt	Laag	Laag	Laag	Laag
Ukranian Fund for Social Protection of The Disabled	Verlenen van uitkeringen, diensten en subsidies aan gehandicapten financieren eerder genoemde programma's en zorgen dat de wet <i>On the basic principles of social protection of the Disabled in Ukraine</i> Wordt nageleefd.	Middel	Groot	Groot	Groot
Vrijwilligers in regio	assisteren bij begeleiding gehandicapten	Groot	Groot	Middel	Groot
Zorgboerderij als Leverancier Agrarische producten	Het afzetten van agrarische producten	Groot	Laag	Laag	Middel

Tabel 10: Stakeholders en bijbehorende karakteristieken

De volgende stakeholders zijn geclassificeerd als 'key-stakeholders':

Stakeholder(s)	Economische impact	Social impact
Belastingbetalers	X	X
Vrijwilligers		X
Clienten/ gehandicapten	X	X
Familie		X
Locale bedrijven	X	
Locale overheden		X
Medewerkers	X	X
Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine	X	
SOTO	X	
Zorgboerderij als leverancier agrarische producten	X	
Ukrainian Fund for Social Protection of the Disabled	X	
Centre of social and psychological Rehabilitation of Children and youth with functional disabilities (7-35y)		X

Tabel 11: Impact stakeholders

In deze tabel is aangegeven of deze 'key-stakeholders' van invloed zijn op de economisch of sociale impact. Deze indeling gebeurt op basis van de doelstellingen als gedefinieerd in tabel 4.

4.4. STAP 4 & STAP 5: IMPACT MAP

In onderstaande tabellen (impact map: tabel 12 & 13) is stap voor stap uitgelegd hoe achtereenvolgens stakeholders bepaalde activiteiten verrichten met behulp van inputs. Inputs leiden tot output en Outcome. Dit hele proces leidt tot een impact. In deze impact map is tevens aangegeven hoe deze impact gemonetariseerd gaat worden. Namelijk door middel van indicatoren.

Tabel 12: Impact map, sociale doelstellingen

Impactmap zorgboerderij Oekraïne

Sociale doelstellingen:

Het combineren van inputs, processen en beleid om te komen tot verbeteringen in levens van individuen in de samenleving als geheel

Stakeholders	Input	Activiteit	Output	Outcome	IMPACT	Indicatoren	waarde (+) of inv. (-)
Clienten licht gehandicapte verblijf op zorgboerderij	scholing op zorgboerderij (na 2 jaar plekken opleiding voldaan en begeleid naar betaald werk)	aantal beschikbare plekken	toegenomen zelfstandigheid/ sociale meerwaarde	tevredenheid gehandicapten	Aantal beschikbare plekken x (minimum nettoloon + loonbelasting) (pas na 2 jaar mogelijk)	clienten 1 jaar gevolgd (verder volgen zou buiten lijn onderzoek liggen, te onzekerheid) (Krans, 2010, p.36)	+
Familie	ervaring met client geld inbreng	overleg en plek inkopen	aantal ingekochte/bezette plekken	soziale meerwaarde	Bedrag dat betaald moet worden aan de zorgboerderij x aantal ingekochte plekken (interviews)		+
Locale overheid /vrij	tijd om zorgboerderij op te zetten	beschikbaar stellen van grond + huisvesting	huisvesting clienten	handeling geeft overheid sociaal karakter	PR-publiciteit	huishoudingskosten (vergelijkbare woning/boerderij) (onderzoek/SOTO)	-
SOTO	tijd en toewijding	opzetten zorgboerderij leveren van goederen verbouwen boerderij	aantal realiseerbare plekken	verblijf op zorgboerderij mogelijk maken	Sociale meerwaarde	bedrag dat is betaald om materialen te huren/ kopen, om zorgboerderij op te zetten (overleg SOTO)	-
Vrijwilligers in regio	tijd en toewijding	assisteren bij begeleiding gehandicapten	beschikbare tijd	goed gevoel en aanzien in samenleving	Sociale meerwaarde	totaal aantal vrijwilligers x aantal uren beschikbaar x gemiddeld salaris begeleider toezichthouder (Krans, 2010, p.36)	+
Medewerkers	tijd en beziening	begeleiding clienten	aantal geholpen clienten	duurzame werkgelegenheid bestaanszekerheid	duurzaam werk + verdienen inkomen	totaal aantal medewerkers x sociale begeleidingskosten (Krans, 2010, p.36)	-
Locale bedrijven	werkplekken/ geld	In dienst nemen van deze 'geschoolde' clienten/gehandicapten	aantal gerealiseerde werkplekken	realiseren producten en/of diensten	Publiciteit en reclame	Aantal beschikbare plekken x (minimum nettoloon + loonbelasting) (pas na 2 jaar mogelijk)	+
Centre of social and psychological Rehabilitation Children and youth with functional disabilities (7-35y)	verblijf op school	Scholing	Aantal geschoolde clien	Toegenomen zelfstandigh	Sociale meerwaarde	Uurloon medewerkers scholen	-

Tabel 13: Impact map, econom. doelstellingen

Economische doelstellingen

Het verhogen van de marktwaarde van producten of diensten met winst draaien als doel

Stakeholders	Input	Activiteit	Output	Outcome	IMPACT	indicatoren	waarde (+) of inv. (-)
Medewerkers	tijd en beziening	werken	aantal geholpen cliënten	duurzame werkgelegenheid	Duurzaam werk + verdienen inkomen	totaal aantal medewerkers x economische kosten gemaakt (Krans, 2010, p.39)	—
zorgboerderij als leverancier argrarische producten	afzet producten	aardappels verbouwen en kippen	hoeveelheid geproduceerde producten	bestaanszekerheid mogelijkheid om te werken geeft zelfvertrouwen aan cliënten	Goed gevoel Sociale meerwaarde	ontvangen bedrag door verkoop van producten (Interviews)	+
Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine	geld	Uitkering gehandicapten	aantal verstekte uitkeringen	vermindering in aantal uitkeringen	zorgboerderij draaiende houden	totaal aantal cliënten x uitkeringen voor licht gehandicapten (Krans, 2010, p.36)	+
Ukrainian Fund for Social Protection of the Disabled	voornamelijk geld en tijd regelen transport (+vergoeding)	financiële vergoeding behandeling	kilometervergoeding	verblijf op zorgboerderij mogelijk maken	Maatschappelijk betrokken overheid Sociale meerwaarde	Vervoerskosten van cliënten naar school in Ivano Frankivsk (reiskostenmethode, Scholten en Fransen, 2006)	—
Belastingbetalers	geld	xxx	aantal verstekte uitkeringen	xxx	lagere kosten sociale sociale zekerheidsstelsel, sociale meerwaarde	besparingen uitkeringen= beschikbare plekken x normaal ontvangen uitkeringen (Krans, 2010, p.36)	+
Cliënten licht gehandicapte	verblijf op zorgboerderij	werken (verbouwen eenvoudige agrarische producten)	aantal beschikbare plekken	toegenomen zelfstandigheid/ zelfvertrouwen uiteindelijk zelfst. Baan	tevredenheid gehandicapten Sociale meerwaarde	Ontvangsten verkoop agrarische producten = minimumloon/2 => er halve dagen gewerkt worden (Interviews)	+
SOTO	tijd en toewijding	Middelen (geld) verzamelen	totaal bedrag	verblijf op zorgboerderij mogelijk maken	sociale meerwaarde	Totaal verzameld bedrag (SOTO)	+

4.5 STAP 6: SOCIALE EN ECONOMISCHE INVESTERINGEN

Dit hoofdstuk behandelt de verwachte sociale en economische investeringen van de zorgboerderij in Oekraïne. Voor het berekenen van het maatschappelijk rendement is het, volgens de theorie, noodzakelijk om de sociale en economische investeringen in kaart te brengen.

4.5.1 SOCIALE INVESTERINGEN

Sociale investeringen	Betrokken stakeholder(s)		2011	2012	2013
	Locale overheid Iviv	Huisvestingskosten	€ 4.800,00	€ 4.800,00	€ 4.800,00
		Huur boerderij	€ 4.800,00	€ 4.800,00	€ 4.800,00
	SOTO	Opzetten zorgboerderij	€ 1.000,00	€ 500,00	€ -
		Materialen gehuurd/ gekocht	€ 1.000,00	€ 500,00	€ -
	Medewerkers	Loonkosten	€ 1.108,00	€ 1.108,00	€ 1.108,00
		2FTE (sociale begeleiding)	€ 1.108,00	€ 1.108,00	€ 1.108,00
	Centre of Social and Psychological Rehab. of children and youth with functional disab.	Scholing cliënten	€ 792,00	€ 792,00	€ 792,00
		1FTE	€ 792,00	€ 792,00	€ 792,00
		Totaal sociale investeringen	€ 7.700,00	€ 7.200,00	€ 6.700,00

Tabel 14: Sociale investeringen zorgboerderij

SOTO zal trachten de zorgboerderij op den duur zelfvoorzienend te laten bestaan. Dat wil zeggen dat de zorgboerderij, zonder de inbreng van SOTO (tijd en mankracht), kan bestaan. Uit het interview met mevrouw Schaverus die in Wit-Rusland een zorgboerderij heeft opgezet is gebleken dat overleg met de lokale overheid zeer belangrijk is. Zij kunnen financieel tegemoet komen in de behoeften van de zorgboerderij. De huisvestingskosten zijn in dit geval belangrijk. Hierbij kan gedacht worden aan de huur van een boerderij en de huur van grond. Zaken die met het verbouwen van de boerderij te maken hebben kunnen door vrijwilligers gedaan worden. Verzamelen van materialen is een taak die nu al uitgevoerd wordt. Door SOTO is aangegeven dat er geen huur afgedragen hoeft te worden voor het gebruik van grond. Dit zijn kosten die de overheid voor haar rekening neemt. Huur voor de boerderij moet echter wel afgedragen worden. Hiervoor zijn de gemiddelde kosten genomen van een boerderij met een aantal kamers (Ezilonrealestate, 2010). Dit komt neer op een bedrag van ongeveer 4800 Euro.

In overleg met het bestuur van SOTO is besloten dat onder de post *opzetten zorgboerderij*, materialen die gehuurd/ gekocht zijn vallen. Deze zijn het eerste jaar begroot op €1000 en het tweede jaar op €500.

Zoals eerder tijdens dit onderzoek is beschreven zijn de *medewerkers* erg belangrijk. Er zullen naar verwachting twee vaste medewerkers actief zijn op de zorgboerderij. Medewerkers op zorgboerderijen hebben aangegeven 70% van hun dagelijkse werkzaamheden te besteden aan het sociale deel van de begeleiding (aan de medewerkers op de zorgboerderijen is gevraagd hoeveel uur zij gemiddeld aan begeleiding besteden, zowel economisch als sociaal). Uit de interviews is gebleken dat mensen die zorgtaken en bedrijfswerkzaamheden uitoefenen een loon ontvangen dat ongeveer 10% boven het minimumloon licht (interviews hoofdstuk 6). Het minimumloon in Oekraïne bedraagt 60 Euro per maand (Internationaalondernemen, 2010). Dit komt dus neer op een jaarsalaris van EUR 792 ($60 \times 1,1 = \text{€}792$). Dit betekent dat voor de begeleiding van de cliënten een bedrag van 1583 Euro gemoeid is. De sociale begeleiding neemt 70% van de tijd in beslag en dat betekent dat de sociale investering in begeleiders €1108 Euro is.

De cliënten op de zorgboerderij worden geschoold op een school in Ivano Frankivsk. Omdat er zes cliënten op de zorgboerderij verblijven zijn de kosten van deze investering geoperationaliseerd tot het uurloon van één docent. Docenten op deze school ontvangen een loon dat ongeveer gelijk is aan het loon dat de medewerkers op de zorgboerderij ontvangen (internationaalondernemen, 2010). Dit betekent een jaarsalaris van €792.

4.5.2 ECONOMISCHE INVESTERINGEN

Economische invest.	Betrokken stakeholder(s)			2011	2012	2013
	Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine	Ontvangen uitkeringen	6x uitkeringen	€ 1.242,00	€ 1.242,00	€ 1.242,00
	Medewerkers	Loonkosten		€ 475,00	€ 475,00	€ 475,00
			2FTE (economische begeleiding)	€ 475,00	€ 475,00	€ 475,00
	Zorgboerderij	Algemene kosten		€ 1.300,00	€ 1.300,00	€ 1.300,00
			energiekosten	€ 300,00	€ 300,00	€ 300,00
			onderhoudskosten	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00
		Communicatie en pr		€ -	€ -	€ -
	Ukrainian Fund for the	Transportkosten		€ 1.600,00	€ 1.600,00	€ 1.600,00
	Social protection of the disabled		vervoer L'viv -> Ivano Frankivsk	€ 1.600,00	€ 1.600,00	€ 1.600,00
		Totaal ec. Investeringsen		€ 4.617,00	€ 4.617,00	€ 4.617,00

Tabel 15: Economische investeringen zorgboerderij

Uit de interviews is gebleken dat mensen die zorgtaken en bedrijfswerkzaamheden uitoefenen een loon ontvangen dat ongeveer 10% boven het minimumloon ligt (interviews hoofdstuk 6). Het minimumloon in Oekraïne bedraagt 60 Euro per maand (Internationaalondernemen, 2010). Dit komt dus neer op een jaarsalaris van EUR 792 ($60 \times 1,1$) per werknemer. Dit betekent dat voor de uitoefening van bedrijfswerkzaamheden (30% van de tijd, zie interviews paragraaf 6.6) een bedrag gemoeid is van €475 ($30\% \times 1583$).

In overleg met het bestuur van SOTO is besloten dat onder de post algemene kosten, energiekosten en onderhoudskosten vallen. Bedragen zijn schattingen waarvan mijn begeleider denkt dat deze nodig zijn (300/ 1000 Euro).

Communicatie en PR zijn niet van belang. SOTO is bekend in de regio zodoende hoeft er aan naamsbekendheid niet gewerkt worden.

Transportkosten beslaat de afstand van L'viv (locatie van de zorgboerderij) naar Ivano Frankivsk (Centre of social and psychological rehabilitation of children and youth with functional disabilities) en is ongeveer 100 km—gemeten met behulp van Google maps. Dit tegen een prijs van 0,59 Euro per liter, uitgaande van een gemiddeld verbruik van 1 op 12 betekent dit een prijs van ongeveer 5 Euro. Dit moet vermenigvuldigd worden met twee omdat er 's ochtends naar en 's middags van Ivano Frankivsk gereden moet worden. Ervan uitgaande dat er ongeveer 8 maanden cursussen worden aangeboden zijn er 160 dagen (20×8) waarop gereden moet worden. De vervoerskosten zijn dus 1600 Euro (160×10) per jaar.

4.6 STAP7 & STAP 8: BEREKENING SOCIAL EN ECONOMISCHE IMPACT

4.6.1 SOCIAL IMPACT

Betrokken stakeholder(s)			2011	2012	2013
Clienten licht gehandicapten en	# clienten uittreden naar betaalde baan	aantal	0	0	6
Locale bedrijven	minimum netto loon per jaar	tot. Clienten			4300
		tot. Clienten (20% van nettoloon)			860
	loonbelasting brutoloon		€ -	€ -	€ 5.160,00
Familie	financiële inbreng familie	plek inkopen	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00
Vrijwilligers	Uren werk	4 vrijwilligers	16	16	16
		volledige werkweek/uren werk			
	benodigd aantal medewerkers	vrijwilligers (uren werk/40)	0,4	0,4	0,4
	Gemiddel salaris begeleider/ toezichthouder		€ 792,00	€ 792,00	€ 792,00
	Waarde vrijwilligers		€ 316,80	€ 316,80	€ 316,80
	Totaal sociale waarde		€ 2.316,80	€ 2.316,80	€ 7.476,80
	Totaal sociale investeringen		€ 7.700,00	€ 7.200,00	€ 6.700,00
	Social impact		0,30	0,32	1,12

Tabel 16: Social Impact zorgboerderij

De sociale waarde van de zorgboerderij bestaat uit de volgende waarde creërende aspecten:

De cliënten (licht gehandicapten) bevinden zich in een achterstandspositie in Oekraïne. De aandacht die er is voor gehandicapten gaat veelal uit naar gehandicapten als gevolg van de kernramp in Tsjernobyl. Het opzetten van een zorgboerderij in Oekraïne is uniek en biedt mensen de kans om maatschappelijk mee te doen. Dit is mogelijk door de cliënten een scholingstraject van twee jaar aan te bieden. Een duidelijke dagstructuur bestaande uit werken en scholing zal voor cliënten resulteren in doorstroom naar betaald werk. In een veilige, rustige omgeving kunnen zij wennen aan het verrichten van werk en het feit dat ze een verantwoordelijkheid dragen. Uit de gehouden interviews bij zorgboerderijen is gebleken dat het mogelijk is om de gedefinieerde groep cliënten eenvoudige werkzaamheden te laten verrichten. Vooral eenvoudige werkzaamheden als snoeien, grasmaaien, houthakken en tillen kunnen door deze doelgroep verricht worden.

De cliënten zijn na twee jaar verblijf op de zorgboerderij voldoende 'geschoold' om betaald werk te verrichten, zo is gebleken uit de interviews. Dit levert de maatschappij een uitkeringsbesparing op. Een bijkomende besparing is dat deze cliënten met betaald werk belasting gaan betalen.

Vanaf het jaar 2013 zullen er jaarlijks naar verwachting vijf á zes cliënten doorstromen naar betaald werk. Hierbij is ervan uitgegaan dat de zorgboerderij in 2011 wordt opgericht en de cliënten dus twee jaar verblijven op de zorgboerderij en scholing krijgen. Om deze uitstroom te waarderen wordt uitgegaan van het minimumloon wat deze groep naar verwachting zal ontvangen. Het minimumloon is in 2007 door de regering vastgesteld op 400 hryvnia (circa 60 euro) per maand per persoon (internationaalondernemen, 2010). Dit geeft een minimum jaar salaris van (60 euro*12) 720 euro. Voor de totale groep bestaat dit bedrag (720*6) uit een bedrag van 4300 euro. Wanneer de gehandicapten betaald werk verrichten zal de gehandicapten uitkering vervallen. Er wordt in Oekraïne een loonbelastingtarief gehanteerd van 20% voor de lagere inkomensgroepen (Oekraïne belastingwetgeving, 2010). Dit komt neer op een totaal bedrag van 860 euro (20% van 4300 euro).

Lokale bedrijven zijn hierbij van essentieel belang. Goede contacten dienen hiervoor gelegd te worden.

De hiervoor beschreven maatschappelijke voordelen zullen voor de periode van één jaar meegenomen worden. Na dit jaar valt deze groep uit het zicht van de zorgboerderij. Verdere voordelen zouden niet (alleen) tot de activiteiten van de zorgboerderij toegerekend kunnen worden.

Om cliënten te plaatsen op een zorgboerderij moet een plek ingekocht worden door familie/vrienden. Hiervoor staat een bedrag van ruim €330 per cliënt (totaal €2000).

Naast de sociale waarde gecreëerd door de medewerkers zijn er nog vier vrijwilligers actief op de zorgboerderij die de vaste medewerkers assisteren. Vrijwilligers zijn essentieel voor het doen 'slagen' van een zorgboerderij. Vrijwilligers kunnen de gehandicapten assisteren. Vaste werknemers kunnen op hun beurt, rekening houdende met het scholingsproject, deze groep aansturen. Om de sociale waarde van vrijwilligers te monetariseren wordt gekeken naar hoeveel de vrijwilligers aan loon zouden ontvangen als zij actief waren als betaalde kracht buiten de zorgboerderij (Krans, 2010).

Dit komt neer op het zelfde salaris als de vaste krachten maar dan betaald per uur. Het totaal aantal uren dat deze vrijwilligers actief zijn in een week is 16 (4 vrijwilligers * 2 avonden in de week van 2 uur). Bij een volledige werkweek van 40 uur zou de waarde hiervan gemonetariseerd kunnen worden op 0,4 vaste medewerkers (16/40). De waarde van vrijwilligers is dus 316 Euro (792 *,4)

4.6.2 ECONOMISCHE IMPACT

Betrokken stakeholder(s)		2011	2012	2013
Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine & belastingbetalers	6x uitkeringen	€ 1.242,00	€ 1.242,00	€ 1.242,00
Zorgboerderij & Clienten	Verkoop agrarische producten	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00
SOTO	Middelen verzameld SOTO	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00
Belastingbetalers	besparingen op uitkeringen	€ 0,00	€ 0,00	€ 1.242,00
	Totaal economische waarde	€ 8.242,00	€ 8.242,00	€ 9.484,00
	Totaal economische investeringen	€ 4.617,00	€ 4.617,00	€ 4.617,00
	Economische impact	1,79	1,79	2,05

Tabel 17: economische impact zorgboerderij

De economische waarde van de zorgboerderij bestaat uit de volgende waarde creërende aspecten:

Belastingbetalers (ontvangen zes uitkeringen en vermindering van zes uitkeringen na scholing van gehandicapten twee jaar), cliënten/zorgboerderij als leverancier agrarische producten (werken, verbouwen eenvoudige agrarische producten) en SOTO (totaal verzamelde middelen €).

De uitkering die licht gehandicapten ontvangen bedraagt €17,25 per maand, per cliënt (Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine: State Institute for Family and Youth Development, 2007, p-7). Het totale bedrag dat de groep cliënten per jaar zal ontvangen is dan ook 1242 euro (17,25*12*6). Na twee jaar zullen de ontvangen en verstrekte bedragen elkaar wegstrepen. Omdat er bespaard wordt op uitkeringen (zes cliënten verrichten betaald werk) terwijl er wel nieuwe cliënten op de zorgboerderij geplaatst worden (die een uitkering ontvangen).

Uit het interview, met mevrouw Schaverus, is gebleken dat het mogelijk is om met de verkoop van producten de zorgboerderij kostendekkend te laten bestaan. De geïnterviewde zorgboerderijen in Nederland melden dat de verkoop van producten ongeveer de helft van de kosten (totale investeringen zorgboerderij) terugverdiend kan worden. In dit onderzoek is van het laatste uitgegaan. Dit komt dus neer op een bedrag van ongeveer €5000 Euro per jaar. Mocht de verkoop

van producten hoger zijn dan verwacht dan kan eventueel de eigen bijdrage van de familie/vrienden van de cliënten worden geschraapt.

Tot slot moet SOTO nog middelen verzamelen. Dit is mogelijk door sponsors of partners te vinden die bereid zijn te investeren in de zorgboerderij. Uit de interviews (paragraaf 6.6) is gebleken dat sponsors en partners vaak investeren in zorgboerderijen. De zorgboerderij in Nijverdal/ Hulslen had zelfs zes sponsors! Veel bedrijven doen dit om bekend te staan als sociaal en betrokken met de maatschappijen. Zij kunnen zich dan profileren als maatschappelijk betrokken ondernemingen. Dit kan met behulp van marketing het imago verbeteren. Het is mogelijk om die imagoverbetering te onderzoeken maar dit zal tijdens dit onderzoek niet gedaan worden. Enkele voorbeelden van sponsoring zijn hieronder gegeven. In overleg met het bestuur van SOTO is besloten dat een bedrag van jaarlijks €2000 reëel is. Dit bedrag moet opgehaald kunnen worden d.m.v. bijvoorbeeld sponsors.

Gemeente Enschede Nieuws

Zondag 16 september: Viermarkenfair bij zorgboerderij de Viermarken

De Lionsclub Twente-Zuid en de Stichting Zorgboerderij De Viermarken organiseren voor de 2e keer deze grootse najaarsfair in Enschede. Met ondersteuning van sponsors, vrijwilligers en de verhuur van standplaatsen zal de opbrengst geheel ten goede komen aan de De Viermarken.

Afbeelding 13: Viermarkenfair bij zorgboerderij de Viermarken (Gemeente Enschede, 2010).

Afbeelding 12: Financiering/Sponsoring (Country and Winery, 2010);

Stichting Weeshuizen Belarus

Donaties

Als u onze projecten financieel wilt ondersteunen dan kunt u dat doen door:

- Een machtiging via de notaris voor een minimum van 100 euro gedurende 5 jaar. Dit kan u een flink belastingvoordeel opleveren. Notaris Witlox te Helvoert berekent geen kosten.
- Het invullen van onderstaande machtiging voor een jaarlijkse of éénmalige donatie.
- Het direct storten op ons rekeningnummer. Rechtsreeks storten betekent dat wij u niet kunnen bedanken of de nieuwsbrief kunnen sturen, de bank geeft ons uw adres niet i.v.m. de wet op de privacy.

rekening 12 11 44 615 t.n.v. Stichting Weeshuizen Belarus, Rabobank Helvoert

Machtiging:
Hierbij machtig ik de penningmeester van de stichting Weeshuizen Belarus een bedrag af te schrijven van onderstaande bank-/girorekening:
een éénmalig bedrag vaneuro.
een jaarlijkse bijdrage vaneuro.

Afbeelding 14: Stichting Weeshuizen Belarus (WeeshuizenBelarus, 2010);

4.7. STAP 9: HET MAATSCHAPPELIJK RENDEMENT GEMETEN

Maatschappelijk rendement per jaar:

	2011	2012	2013
Economische waarde	€ 8.242,00	€ 8.242,00	€ 9.484,00
Sociale waarde	€ 2.316,80	€ 2.316,80	€ 7.476,80
Economische investeringen	€ 4.617,00	€ 4.617,00	€ 4.617,00
Sociale investeringen	€ 7.700,00	€ 7.200,00	€ 6.700,00
Totale waarde (economische waarde + sociale waarde)	€ 10.558,80	€ 10.558,80	€ 16.960,80
Totale investeringen (economische + sociale investeringen)	€ 12.317,00	€ 11.817,00	€ 11.317,00
Maatschappelijk rendement per jaar	0,86	0,89	1,50
Totale waarde/ Totale investeringen			

Tabel 18: Maatschappelijk rendement per jaar

Vervolgens zal hieronder de Social Return On Investment voor de jaren 2011 tot en met 2013 berekend worden. Dit wordt gedaan door de totale waarde te delen door de sociale investeringen (zie tabel 20).

Maatschappelijk rendement voor de jaren 2011 tot en met 2013:

Totale waarde	€ 38.078,40
Totale investeringen	€ 35.451,00
SROI 2011-2013	1,07

Tabel 19: SROI over jaren 2011 tot 2013

Uit deze berekening dat de prognose van het maatschappelijk rendement voor de jaren 2011 tot 2013 positief is. Een SROI van 1,07 is rendabel. Dit houdt in dat voor iedere euro die in de zorgboerderij geïnvesteerd wordt er 1,07 euro wordt terugverdiend.

4.8. STAP 10: KORTE ANALYSE DEADWEIGHT

Het moge duidelijk zijn dat door het opzetten van de zorgboerderij een groep gehandicapten een kans geboden wordt om actief deel te nemen aan de maatschappij en niet te belanden in criminaliteit en prostitutie. Uit dit onderzoek is gebleken dat deze groep nauwelijks geholpen wordt in de reguliere zorgverlening. Er kan dus gesteld worden dat er sprake is van deadweight. Ingeval de zorgboerderij niet gebouwd wordt zal deze negatief zijn.

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1. SAMENVATTING CONCLUSIES

Stichting Onderwijs Twente Oekraïne is actief in het district Yaworiw, regio L'viv (Oekraïne). SOTO werkt intensief samen met scholen en internaten, om de jeugd een kans te geven. Een zorgboerderij is in Nederland al een bekend fenomeen. In Oekraïne bestaat er echter nog geen zorgboerderij. Lokale overheden en investeerders hebben behoefte aan cijfers. Een zorgboerderij dient natuurlijk financieel gezond te blijven. Om het verkrijgen van investeringen te vereenvoudigen is het noodzakelijk om het maatschappelijk rendement te berekenen. Als overheden zien dat er naast een solide economische basis ook een maatschappelijk rendement te verwachten is, zullen zij eerder geneigd zijn in dit project te stappen.

Op een zorgboerderij worden agrarische werkzaamheden en zorgtaken gecombineerd. Op verschillende land- en tuinbouwbedrijven vinden allerlei mensen, zoals deelnemers met een verstandelijke- en/of lichamelijke beperking, personen met een psychische of sociale hulpvraag of zorgbehoevende ouderen, een waardevolle dagtaak. Een zorgboerderij is een sociale winst-georiënteerde onderneming. Om te voldoen aan de definitie zorgboerderij moet de zorgboerderij winstgeoriënteerde zijn.

De sociale hoofddoelstelling van de nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne is: “het duurzaam aanbieden van zorg en onderwijs op een zorgboerderij om gehandicapten de mogelijkheid te bieden, na scholing, vrijwel zelfstandig actief te zijn in de samenleving”. De doelgroep van de zorgboerderij zijn mensen met een lichte lichamelijke en/of geestelijke beperking. Zij hebben vaak geen of slechte toegang tot hulpverlening/ onderwijs. Vaak omdat mensen niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden maar meestal omdat er geen geld is. Daarom vlucht deze groep vaak in de criminele wereld of prostitutie om op die manier bestaanszekerheid te behouden. Op de zorgboerderij zullen onderwijs en zorgtaken gecombineerd worden en wordt de doelgroep de kans geboden om maatschappelijk weer mee te doen.

Social Return On Investment (SROI) is een meetmethodiek die het rendement van maatschappelijke investeringen in economische én sociale zin meetbaar en zichtbaar maakt. SROI is bedoeld voor investeerders en managers van projecten en bedrijven met een financiële en maatschappelijke doelstelling en daarom geschikt voor de zorgboerderij. Gebruikte onderzoeksmethoden zijn bijvoorbeeld de stakeholder analyse, impact value chain en proxies. Deze zorgen er achtereenvolgens voor dat de belanghebbenden geïdentificeerd kunnen worden, welk belang zij hebben en er wordt gezorgd dat het onderzoek niet te breed wordt.

Maatschappelijk rendement is het verschil tussen het resultaat (outcome) voor de stakeholder als gevolg van de activiteiten van een organisatie en datgene dat zonder deze activiteiten ook gebeurd zou zijn (deadweight) (Nicholls, 2007). De zorgboerderij kent zowel een sociale alsmede een economische impact. Enkele ‘key stakeholders’ die geïdentificeerd zijn op basis van het onderzoek zijn het Ukrainian Step by Step Foundation (regelt de organisatie van onderwijs voor gehandicapten), SOTO, cliënten, Centre of Social and Psychological Rehabilitation of Children and Youth With functional Disabilities (opleidingsinstituut in Ivano Frankivsk waar de gehandicapten onderwijs zullen volgen) en de lokale overheid.

Sociaal rendement wordt gecreëerd door de vrijwilligers die actief zijn op de zorgboerderij, het sociale salaris van de medewerkers (70% van totale loonkosten aan zorgtaken) en het feit dat de cliënten uiteindelijk (na scholing van twee jaar) zelfstandig actief kunnen zijn in de maatschappij. De belangrijkste activiteiten die verricht worden op de zorgboerderij zijn onderwijs- en zorgtaken en

bedrijfstaken als inkoop en verkoop van producten. Met behulp van indicatoren worden deze activiteiten in financiële termen uitgedrukt (gemonetariseerd). Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de opbrengst van de afzet van producten (activiteit bedrijfstaken).

Het sociale rendement is positief. In de eerste twee jaar is deze negatief. De sociale ratio zal vanaf het derde jaar positief zijn omdat vanaf dat moment de eerste lichte cliënten in staat moet zijn zelfstandig actief te kunnen zijn in de maatschappij (door het verrichten van betaald werk). Dit brengt bijvoorbeeld maatschappelijke voordelen met zich mee als verminderde uitkeringen, het betalen van loonbelasting en het gevoel van eigenwaarde teruggeven aan de cliënten. Op sociaal vlak kan de zorgboerderij als rendabel gezien worden. Belangrijk hierbij te vermelden is dat er een sterke mate van afhankelijkheid bestaat met de economische impact/ waarde.

De economische ratio is positief. Dit houdt in dat de zorgboerderij als kostendekkend gezien kan worden. Pas vanaf 2013, als de eerste lichte cliënten de zorgboerderij verlaat om betaald werk te verrichten (vermindering in aantal verstrekte uitkeringen), stijgt deze ratio naar hogere waarden. Wanneer SOTO de mogelijkheid biedt om meer cliënten te plaatsen zal de economische ratio verder stijgen door de toegenomen inkomsten. Inkomsten zijn bijvoorbeeld uitkeringen en de opbrengst van de verkoop van producten.

Uit de interviews is gebleken dat mensen die in Nederland én zorgtaken (30%) én bedrijfswerkzaamheden (70%) uitoefenen ontvangen een loon dat ongeveer 10% boven het minimumloon ligt;

Gehandicapte adolescenten worden naar een school in Ivano Frankivsk gestuurd (Centre of social and psychological rehabilitation of children and youth with functional disabilities). Gemaakte kosten komen voor rekening van de lokale overheid. De nieuw op te richten zorgboerderij biedt deze mensen de kans om maatschappelijk mee te doen.

5.2. THEORETISCHE IMPLICATIES

Ten eerste tonen de resultaten van dit onderzoek aan dat prijs en kosten iets anders is/zijn dan waarde. Bij sociale projecten zijn de kosten vaak hoger dan de prijs die gevraagd kan worden. Dit betekent dat overheden financieel moeten bijspringen. Door aan te tonen dat er een verschil is tussen waarde voor de maatschappij en kosten, zijn overheden, sponsors en andere investeerders eerder geneigd in een project te stappen. Verder blijkt uit dit onderzoek dat om het construct maatschappelijk rendement te meten de activiteiten van verschillende stakeholders meetbaar gemaakt moeten worden. Dit wordt in verschillende theorieën op het gebied van maatschappelijk rendement ook wel 'monetariseren' genoemd. Door het opstellen van indicatoren kunnen de activiteiten van stakeholders in financiële termen uitgedrukt worden. Omdat dit onderzoek een focus heeft op de zorgcontext en waardes (sociaal en economisch) graag gemonetariseerd ziet is er gekozen voor het tien stappen plan van de theorie Social Return On Investment (Nicholls et al., 2007). Het artikel Guideliness for Social Return On Investment (Lingane & Olsen, 2004) geeft een aantal richtlijnen waar de SROI analyse aan moet voldoen. Ten derde ondersteunen de resultaten van dit onderzoek het werk van Nicholls et al. dat alleen overheden (zowel lokaal als mede landelijk) en de organisatie die van plan is een sociaal project op te richten, investeren in de zorgboerderij. Activiteiten van andere stakeholders (zoals sponsors en vrijwilligers) leiden tot waardecreatie. Dit onderzoek wijst uit dat het mogelijk is om stakeholders te kwalificeren door middel van de constructen belang in kwestie, invloed/power, positie en impact op betrokkene. Het voltooien van een stakeholderanalyse geeft veelal een grote hoeveelheid stakeholders waardoor het onderzoek ondoorzichtig en minder transparant wordt. Door kwalificatie van stakeholders wordt voorkomen dat er een te groot aantal stakeholders intensief gevolgd wordt wat niet noodzakelijk is. Ten vijfde

toont dit onderzoek aan dat de impact van belastingbetalers tweeledig is. Dit houdt in dat er zowel sprake is van een waarde creatie als van een investering. Doordat cliënten een tweejarige opleiding op de zorgboerderij volgen zal deze groep een uitkering blijven ontvangen (investering). Na afloop stopt deze uitkering waardoor er een besparing optreedt voor de belastingbetalers (waarde). Ten zesde is dit onderzoek uniek, in vergelijking met vorige onderzoeken, omdat het een duidelijk onderscheid aan brengt tussen economische impact en sociale impact. Sociale impact leidt hierbij tot verbeteringen in de levens van individuen in de samenleving. Economisch rendement leidt tot de verhoging van de waarde van producten of diensten. Economische en sociale impact zijn twee afzonderlijke delen die niet los van elkaar gezien kunnen worden.

5.3 BEPERKINGEN

Dit onderzoek kent enkele tekortkomingen. Ten eerste bestaat er het gevaar van *Extraneous Variance in the Experimental Setting* (Shadish, Cook & Campbell, 2002) omdat tijdens dit onderzoek gekozen is om Nederland als proxy te gebruiken. Hierdoor kan de werkelijkheid anders zijn dan tijdens dit onderzoek aangenomen is. Hierdoor kunnen fouten ontstaan. Ten tweede kan er sprake zijn van een bedreigen op de interne validiteit: *History* (Shadish et al., 2002). Outcomes als gevolg van de activiteiten/inputs kunnen ook plaatsvinden als gevolg van andere activiteiten/inputs dan die plaatsvinden op de zorgboerderij. Ten derde is een Intensievere samenwerking met lokale overheid gewenst. Tijdens dit onderzoek zijn soms schattingen gemaakt van gemonitarseerde waardes/impacts. Wanneer er intensiever wordt samengewerkt tussen de verschillende stakeholders (elkaar informatie verschaffen over mogelijkheden) zal de uitvoering van dit project versoepelen. Toezeggingen dienen hierbij op papier gezet te worden. Tot slot moet er aandacht besteedt worden op welke manier onderwijs op de zorgboerderij gedoceerd moet worden (pedagogiek). Hierbij moet gedacht worden aan didactische vaardigheden van de begeleiders. Ook het type begeleiders wat hiervoor noodzakelijk zijn moet worden onderzocht.

5.4 PRAKTISCHE IMPLICATIES

De Theorie Social Return On Investment kan gezien worden als basis van dit onderzoek. Deze theorie is ontwikkeld in de Verenigde Staten en wordt tegenwoordig steeds meer in Europa gebruikt. De stichting heeft ten doel gesteld om licht gehandicapten in Oekraïne een kans te bieden om maatschappelijk mee te doen. Om het project mogelijk te maken is waarborging van de interne en externe informatievoorziening noodzakelijk. Voordat stakeholders investeren in het project is het noodzakelijk dat men zicht krijgt op de effecten en resultaten van de investeringen. Op basis hiervan kan het effect van de investeringen bepaald worden. Daarom wordt aangeraden eens in de één á twee jaar een SROI analyse te voltooien. De resultaten hiervan kunnen gecommuniceerd worden naar stakeholders.

De zorgboerderij moet zich richten op gehandicapten met een lichte lichamelijke en/of verstandelijke beperking. Dit omdat deze doelgroep te scholen is om zelfstandig aan de arbeidsmarkt deel te nemen. Bovendien zijn voor deze doelgroep subsidies te verwachten. De nieuw op te richten zorgboerderij biedt deze mensen de kans om maatschappelijk mee te doen. Deze doelstelling kan het best bereikt worden door een duidelijk gestructureerd programma aan te beiden. In de ochtend naar school en 's middag en 's avonds werken op het land. Hierdoor krijgen de gehandicapten onderwijs en wordt ze geleerd hoe zelfstandig gewerkt kan worden. In een gemoedelijke sfeer kunnen zij wennen aan het verrichten van werkzaamheden en wat het betekent om zelfstandig te zijn en verantwoordelijkheid te dragen. De school is gevestigd in Ivano Frankivsk.

Het zoeken van vrijwilligers is belangrijk. Tijdens dit onderzoek is gebleken dat de inzet van vier vrijwilligers noodzakelijk is. Probeer deze zo snel mogelijk te zoeken.

Uit interviews is gebleken dat overheden toezeggingen hebben gedaan. Bijvoorbeeld op het gebied van huisvesting en grond. Ondanks deze toezeggingen staat er nog niets concreet op papier. Besteed hier aandacht aan.

Zorgboeren Overijssel heeft een kwaliteitssysteem ontwikkelt voor zorgboerderijen. Probeer verdere contacten te leggen met deze stichting. Bijvoorbeeld op het gebied van personeelsbeleid en organisatie kan deze stichting bruikbare tips geven. Eventueel zou het fraai zijn als het kwaliteitscertificaat van toepassing is op de zorgboerderij.

Belangrijk is om stakeholders duidelijk te maken wat het begrip maatschappelijk rendement en de betekenis hiervan inhoudt. Veelal hebben overheden, investeerders en vrijwilligers geen duidelijk beeld van de term maatschappelijk rendement. Een verandering in denken van input en output naar outcome zou al een grote verbetering opleveren.

Door dat het politieke systeem in Oekraïne de laatste jaren drastisch verandert, wordt aangeraden om iemand binnen de stichting te belasten met contact leggen/houden met de overheid. De overheid is belangrijk in het doen slagen van het project.

In het kader van dit onderzoek is niet onderzocht over welke kwaliteiten/opleiding(en) medewerkers moeten beschikken. Verder onderzoek moet dit duidelijk maken.

Het succes van dit project is afhankelijk van de resultaten van de uitstroom. Het effect van uitstroom voor het maatschappelijk rendement is gemeten voor de periode van één jaar. Wanneer een langere periode genomen zou worden, zouden andere factoren van invloed kunnen zijn. Desondanks wordt geadviseerd om de cliënten te volgen (bijvoorbeeld doormiddel van stappen op de participatie ladder of het meten van de afstand tot de arbeidsmarkt) om eventuele wijzigingen in de organisatie van de zorgboerderij door te voeren. Dit alles om terugval te voorkomen.

Zorg dat op de zorgboerderij een boer (of iemand met agrarische opleiding) aanwezig is die naast ondernemer ook zorgverlener is. Begeleiding moet voldoende kennis van landbouw en zorg hebben. Belangrijk is om kwaliteitsproducten te leveren die economisch interessant zijn. Daarnaast is het belangrijk dat de begeleiders contact hebben met het opleidingsinstituut in Ivano Frankivsk om het maximale uit de cliënten te halen.

Bij het berekenen van het rendement van projecten wordt vaak het economisch rendement onderzocht. Dit onderzoek heeft naast economisch ook het sociale rendement berekend door gebruik te maken van de theorie Social Return On Investment (SROI). Bij sociale projecten als het topzetten van de zorgboerderij zijn de kosten vaak groter dan de opbrengsten. Deze theorie kijkt daarom naar de waardecreatie van de zorgboerderij. Er moet gestreefd worden naar een SROI van minimaal 1. Dit houdt in dat elke Euro die geïnvesteerd wordt in de zorgboerderij minimaal terugverdiend wordt. Er dient een balans gevonden te worden tussen sociaal rendement enerzijds en economisch rendement anderzijds. Een disbalans komt tot uitdrukking in de berekening van het maatschappelijk rendement.

Stichting moet duidelijke contracten opzetten met familie/vrienden/ kennissen van licht gehandicapten. Bij wangedrag of niet betalen dienen er sancties te volgen. Dit kan natuurlijk alleen als er een duidelijk contract is.

Opzetten van een projectgroep die de verantwoording voor dit project neemt. Wanneer er een duidelijke organisatie is neergezet voelen de leden van deze groep zich meer betrokken en zullen zij zich naar verwachting meer inzetten;

Dit onderzoek niet gebruiken als ondernemingsplan maar als een onderdeel daarvan. Om een totaal ondernemingsplan te creëren moet dit onderzoek nog uitgebreid worden met de volgende punten (McKinsey & Company, 1998):

- A. Een beschrijving van het team dat het initiatief tot opzetten van de zorgboerderij op zich neemt.
- B. Een uitgebreide planning; van benadering van bijvoorbeeld de lokale overheid tot de bouw van de zorgboerderij dient vast gelegd te worden.
- C. In dit onderzoek is slechts aandacht geweest voor de waarde creatie van de zorgboerderij, er dient ook gekeken te worden op welke manier de cliënten verzorgd moeten worden. Welke vaardigheden de begeleiders moeten hebben, en ook moet er meer aandacht zijn voor bijvoorbeeld de indeling van de zorgboerderij.
- D. Er dient ook zorgvuldig gekeken te worden naar de juridische aspecten van het oprichten van de zorgboerderij en de eventuele bijbehorende verplichtingen.

6. BIJLAGEN

6.1. FORMULEBLAD - TOTAAL

Maatschappelijk Rendement	'wat levert een investering maatschappelijk gezien op' (SROI.nl, ND)
Rendement:	
Economische impact:	<i>'wordt gecreëerd door inputs of een set van inputs die de waarde verhogen van die inputs, en hiermee een marktwaaarde creëren voor die producten of services die hoger is in de volgende schakel van de waarde keten'</i> (Emerson, Wachowicz and Chun, 2001).
Social impact:	<i>'wordt gecreëerd wanneer inputs, processen en beleid worden gecombineerd om verbeteringen te creëren in de levens van individuen in de samenleving als geheel'</i> (Emerson, Wachowiz and Chun, 2001).
Value	Generating cost savings for the public system or environment of which the entity is a part (Emerson, Wachowiz and Chun, 2001). Vrij vertaald houdt dit in de besparingen voor de maatschappij/omgeving als gevolg van de verrichte activiteiten.
Tabel 20: hoofdtermen Onderzoek	
Added value	Werkelijke meerwaarde na aftrek van "deadweight".
Activiteit	De omzetting van 'inputs' naar 'outputs'.
Benchmarking	Het vergelijken van de eigen resultaten met die van een andere organisatie in dezelfde sector en werkend met dezelfde doelgroep.
Deadweight	Datgene wat sowieso gebeurd zou zijn en niet direct is terug te voeren op de activiteiten van de organisatie.
Impact	Het verschil tussen het resultaat (outcome) voor de stakeholder als gevolg van de activiteiten van een organisatie en datgene dat zonder deze activiteiten ook gebeurt zou zijn (deadweight). Dit verschil kan bepaald worden door een nulmeting te maken op basis van historisch onderzoek in de organisatie of op basis van benchmarking.
Impactmapping	Het proces om met de stakeholders, de inputs, de activiteiten, de outcomes, de impacts en de SMART-indicatoren in een tabeloverzicht te beschrijven. Op deze wijze wordt duidelijk wat de verwachte impacts per stakeholder zijn en op welke wijze deze gemeten kunnen worden.
Indicator	Een eenheid, die beschrijft op welke wijze men de impact getalsmatig kan meten.
Input	De hulpmiddelen, die nodig zijn om de activiteiten van een organisatie uit te voeren, bijvoorbeeld geld, mensen, tijd en gebouwen.
Monetariseren	Het in geld uitdrukken van een product of dienst bij het ontbreken van marktprijzen.
Outcome	Alle positieve en negatieve veranderingen, als gevolg van de input in en de activiteiten en output van een organisatie.
Output	Een meetbaar product als gevolg van de activiteiten van een organisatie. Dit kunnen diensten of producten zijn, altijd uitgedrukt in aantallen.
Proxy	Een geschatte waarde die dicht bij de werkelijke waarde zit.
SMART	Specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden
SROI-coëfficiënt	De verhoudingsfactor tussen de investering (input) en gemonetariseerde financiële en maatschappelijke waarde.

Stakeholder

Iedere persoon, groep of instantie, verantwoordelijk voor de input en/of betrokkenheid bij de activiteiten van de organisatie en/of aanspraak kan maken op de output van de organisatie.

Tabel 21: Begrippen en definities (Nicholls, Mackenzie en Somers (2007), p:35-36, Interreg (2007-2008), p:28) en Emerson, Wachowiz and Chun (2001))

6.2 INTERVIEW ZORGBOERDERIJEN

Товариство Освіти “Твенте – Україна”

STICHTING ONDERWIJS TWENTE OEKRAÏNE SOTO

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Voor mijn studie aan de Universiteit Twente voer ik een bacheloropdracht uit bij de Stichting Onderwijs Twente Oekraïne (SOTO). Deze stichting wil graag een ondernemingsplan opgesteld zien voor een nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne. Ik doe deze opdracht met een medestudent, waarbij ik met mijn onderzoek inzicht probeer te krijgen in het maatschappelijk rendement. Het interview zal ongeveer anderhalf uur in beslag nemen. Dank voor uw medewerking.

Met groet,

Martijn Kolkman

Vragenlijst medewerker zorgboerderij:

Stakeholders:

Inbreng/input

- i. Met welke stakeholders/ belanghebbenden heeft u te maken?
- ii. Welke instanties/personen kunnen helpen bij het oprichten van een zorgboerderij?

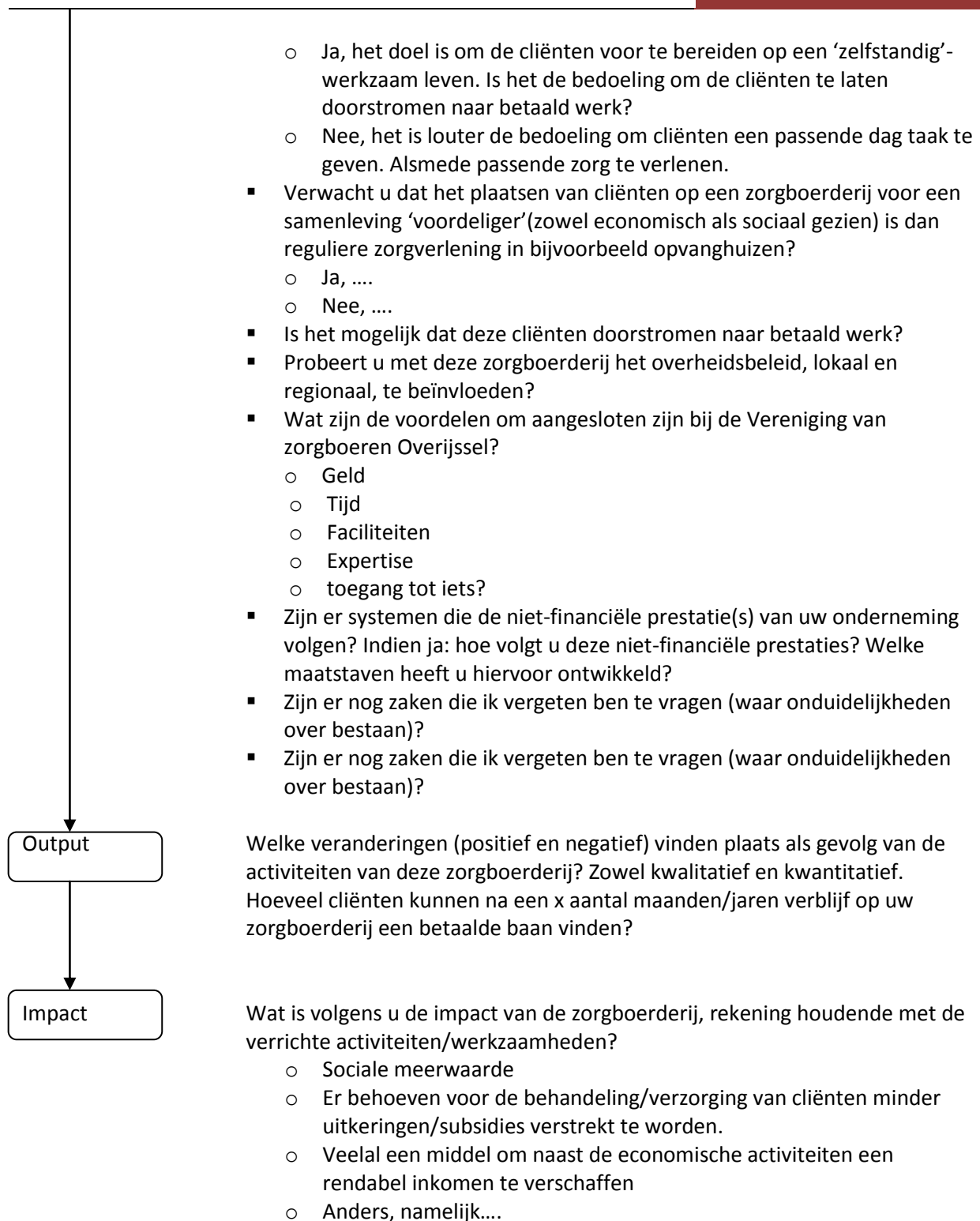
- Welke mensen komen in aanmerking om op deze zorgboerderij geplaatst te worden? Mensen met een:
 - Verstandelijke beperking
 - Lichamelijke beperking
 - Psychologische hulpvraag
 - (ex)-verslaafden (ex)-gedetineerden
 - Ouderen
 - Kinderopvang/Jeugdzorg
 - Mensen met een burnout
 - Langdurig werklozen (zijn hier criteria voor opgesteld?)
- Op welke manier worden de cliënten bij u geplaatst?
 - Vanuit eigen beweging. Dus zelfstandig aanmelden
 - Vanuit zorgverzekeraars of andere organisaties die de belangen van deze 'groepen' behartigen
- Hoeveel cliënten kunnen er bij u gehuisvest worden?

Activiteit

- 0-5
 - 5-10
 - 10>
 - Op welke manier blijft u financieel gezond (waar bestaan uw inkomsten uit)?
 - Uitkeringen
 - Subsidies
 - Sponsoring
 - Economische activiteiten
 - En, of.....
 - Welke inputs leveren stakeholders? (vb. geld, tijd, faciliteiten, expertise, toegang tot iets?)
 - Zijn er systemen die de niet-financiële prestatie(s) van uw onderneming volgen? Indien ja: hoe volgt u deze niet-financiële prestaties? Welke maatstaven heeft u hiervoor ontwikkeld?
 - Zijn er nog zaken die ik vergeten ben te vragen (waar onduidelijkheden over bestaan)?
-
- iii. Waar staat de zorgboerderij voor?
 - iv. Is uw zorgboerderij onderscheidend ten opzichte van andere zorgboerderijen – heeft u een unique selling point?
 - v. Probeert u met deze zorgboerderij het overheidsbeleid, lokaal en regionaal, te beïnvloeden? Om bijvoorbeeld meer budget te krijgen voor het huisvesten van deze cliënten.
 - vi. Wat is het bestaansrecht van deze zorgboerderij?
 - Winst maken => dus een profit georiënteerde maatschappij
 - Niet winst georiënteerde organisatie => non-profit
 - Als u uw functie zou moeten omschrijven, welke omschrijving is dan het meest passend?
 - Zorgverlener
 - Bedrijfsleider
 - Op welke activiteiten focust uw organisatie (wat houden die activiteiten in)?
 - Economische activiteiten,.....
 - Sociale/ cliënt gerichte activiteiten,
 - Met welke doeleinden worden cliënten bij uw zorgboerderij geplaatst?
 - Passende dagbesteding voor cliënten
 - Maatschappelijke re-integratie
 - Verhelpen van (gedrags)- problemen
 - Hoelang verblijven de cliënten gemiddeld op de zorgboerderij?

..... Maanden
 - Waar werden de cliënten 'behandeld/ geholpen' voordat men geplaatst werd op de zorgboerderij?
 - Niet
 - Betaalde baan
 - Werkloos
 - Opgenomen door een instelling
 - Anders, namelijk:

Waar staat deze zorgboerderij voor?
 - Merkt u dat er verbeteringen optreden bij cliënten wanneer zij werkzaam zijn bij deze zorgboerderij?

6.3 VRAGENLIJST BESTUUR STICHTING ONDERWIJS TWENTE OEKRAÏNE

Zoals u weet voer ik voor mijn studie een bacheloropdracht uit bij uw stichting. De opdracht die u mailde was het opstellen van een ondernemingsplan. Na gesprek met u waren er 3 elementen die echt belangrijk voor het ondernemingsplan: structuur, exploitatieoverzicht en coaching. Waarbij ik mij tijdens dit onderzoek ga richten op het zichtbaar maken van het maatschappelijk rendement. Hiervoor heb ik nog een paar vragen die ik graag verduidelijkt wil zien.

- Waarvan wilt u precies het maatschappelijk rendement meten?
Welke activiteiten?
- Wie zullen van de resultaten van dit onderzoek gebruik maken?
- Over welke tijdsperiode wilt u het maatschappelijk rendement weten?
- Wat is het doel van het oprichten van de zorgboerderij?
- Hoe is SOTO georganiseerd- hiërarchisch gezien?
- Welke stakeholders verwacht u die van invloed zijn op de SROI analyse?
- Heeft u nog punten waar specifiek opgelet moet worden?

6.4 INTERVIEW ORGANISATIE: 'ZORGBOEREN OVERIJSSSEL'

Товариство Освіти "Твенте – Україна"

STICHTING ONDERWIJS TWENTE OEKRAÏNE SOTO

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Voor mijn studie aan de Universiteit Twente voer ik een bacheloropdracht uit bij de Stichting Onderwijs Twente Oekraïne (SOTO). Deze stichting wil graag een ondernemingsplan opgesteld zien voor een nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne. Ik doe deze opdracht met een medestudent, waarbij ik met mijn onderzoek inzicht probeer te krijgen in het maatschappelijk rendement. Wij gaan er van uit dat u, met de ervaring in uw organisatie, belangrijke thema's kan aanstippen. Het interview zal ongeveer ander half uur in beslag nemen. Dank voor uw medewerking.

Met groet,

Martijn Kolkman

Vragenlijst Zorgboeren Overijssel:

- Wat is uw functie binnen de organisatie?
- Wat zijn de activiteiten van uw organisatie?
- Met welke doeleinden worden cliënten bij uw zorgboerderij geplaatst?
- Wat is het doel van de organisatie?
- Welke thema's denkt u die van belang zijn voor het oprichten van een zorgboerderij?
- In hoeverre denkt u dat deze verschillen in Oekraïne?
- Met welke stakeholders/ belanghebbenden heeft u te maken?
- Welke inputs leveren deze stakeholders? (vb. geld, tijd, faciliteiten, expertisie, toegang tot iets?)
- Welke instanties/personen kunnen helpen bij het oprichten van een zorgboerderij?
- Wat is, in uw ogen, de beste manier om een zorgboerderij financieel gezond te exploiteren?
- Probeert u met deze zorgboerderij het overheidsbeleid, lokaal en regionaal, te beïnvloeden? Om bijvoorbeeld meer budget te krijgen voor het huisvesten van deze cliënten.
- Probeert u, bij de aangesloten zorgboerderijen, naast de financiële prestaties ook niet financiële prestatie te volgen? Indien Ja: Hoe volgt u deze niet-financiële prestaties? Welke maatstaven heeft u hiervoor ontwikkeld? (bijvoorbeeld SROI, is deze theorie meest geschikt?)
- Zijn er nog zaken die ik vergeten ben te vragen (waar onduidelijkheden over bestaan)?
- Zijn er nog aanbevelingen die u ons wil meegeven?

6.5 VRAGENLIJST MINISTER VAN ONDERWIJS OEKRAÏNE

Товариство Освіти “Твенте – Україна”

STICHTING ONDERWIJS TWENTE OEKRAÏNE SOTO

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Dear mr. Pavlo Khobzey,

SOTO (stichting onderwijs Twente Oekraïne) approached me to set up a business plan for a care farm in Ukraine, region L'viv. My mentor is Jan van Weers, with whom you have already spoken in one of its previous projects. SOTO supplies materials to for example foster homes and hospitals. A care farm is a non-profit organization which improves the lives of disabled persons. In the care farm we want to establish that disabled persons get a education for two or three years. Years in which they receive a training so that after two years they can function independently. Obtaining a paid job is the goal. In this way, they make no further use of social assistance. To finance this project the disabled should work on the farm. The main focus is to make agriculture products and sell these.

To make this project work I still have a few questions. I would very much appreciate if you answer the following questions:

- Is it true that handicapped/disabled persons receive a amount of social assistance of 165 UAH from the Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine?
- This Care farm allows disabled persons, after 2 years of education, to work independently. In this way there is no need to receive any kind of social assistance. Is there a possibility that the local government in the region L'viv checks the availability of a piece of land with a farm? Rent will be paid. This way the disabled are housed. Financial funds to buy a house and land are not available.
- Are there any kind of social benefits to be expected with setting up this project?
- Is it possible that the supervisors on the care farm receive a compensation from the government? This lowers the labour costs.
- Finally, do you have any recommendations?

Sincerely,

Martijn Kolkman
On behalf of Jan van Weers (SOTO)

--- You may answer in Ukrainian. ---

6.6 VRAGENLIJST OPRICHTER ZORGBOERDERIJ IN WIT-RUSLAND

ТОВАРИСТВО Освіти “Твенте – Україна”

STICHTING ONDERWIJS TWENTE OEKRAÏNE SOTO

Universiteit Twente
de ondernemende universiteit

Voor mijn studie aan de Universiteit Twente voer ik een bacheloropdracht uit bij de Stichting Onderwijs Twente Oekraïne (SOTO). Deze stichting wil graag een ondernemingsplan opgesteld zien voor een nieuw op te richten zorgboerderij in Oekraïne. U bent een bekende van Jan van Weers die ons erop attendeerde dat u waarschijnlijk waardevolle input kunt leveren, omdat u een zorgboerderij hebt opgezet in Wit-Rusland die geheel financieel zelfstandig is. Ik doe deze opdracht met een medestudent, waarbij ik met mijn onderzoek inzicht probeer te krijgen in het maatschappelijk rendement. Het interview zal ongeveer een half uur in beslag nemen. Dank voor uw medewerking.

Met groet,

Martijn Kolkman

Vragenlijst oprichter zorgboerderij in Wit-Rusland

Stakeholders:

Inbreng/input

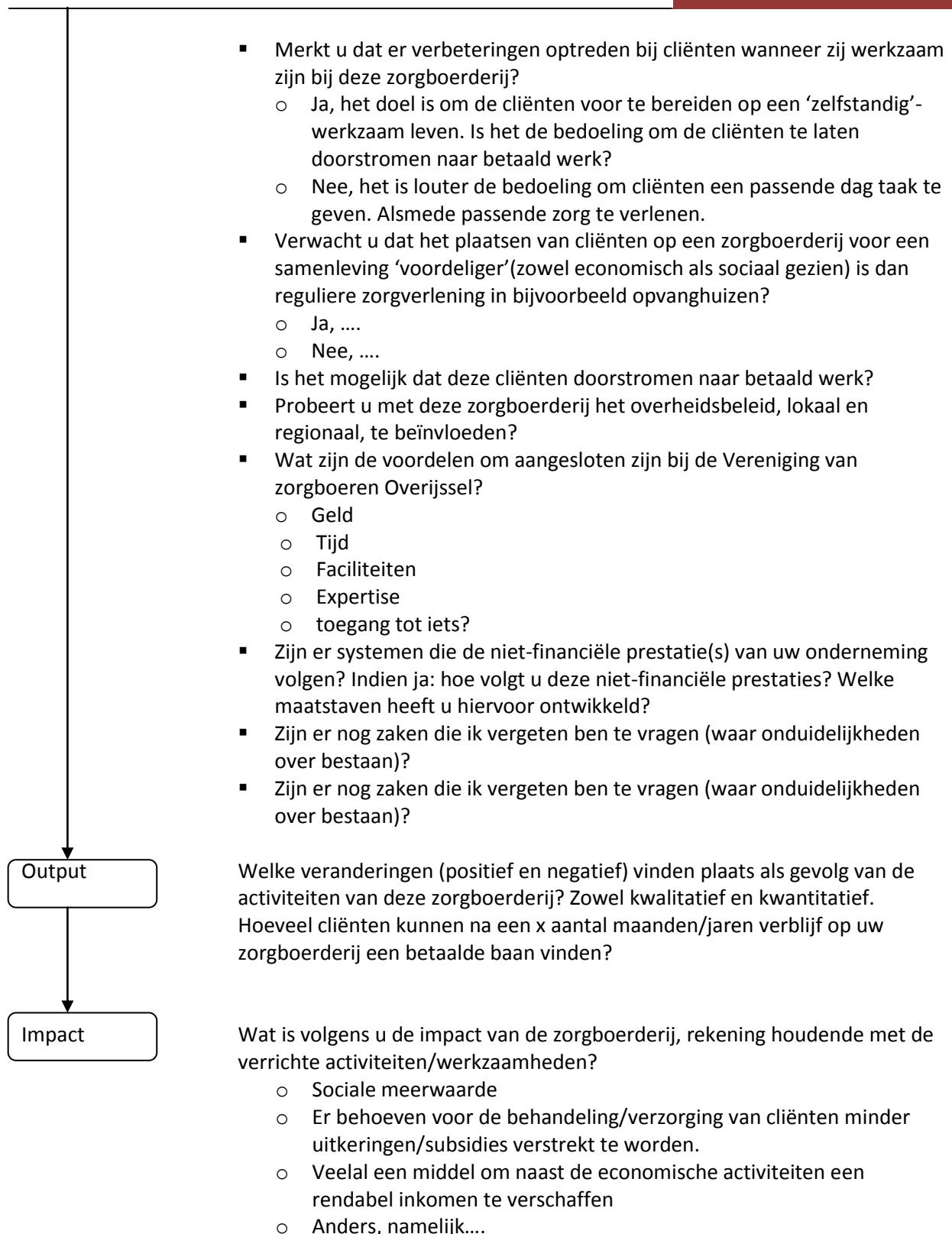
- vii. Met welke stakeholders/ belanghebbenden heeft u te maken?
- viii. Welke instanties/personen kunnen helpen bij het oprichten van een zorgboerderij?

- Welke mensen komen in aanmerking om op deze zorgboerderij geplaatst te worden? Mensen met een:
 - Verstandelijke beperking
 - Lichamelijke beperking
 - Psychologische hulpvraag
 - (ex)-verslaafden (ex)-gedetineerden
 - Ouderen
 - Kinderopvang/Jeugdzorg
 - Mensen met een burnout
 - Langdurig werklozen (zijn hier criteria voor opgesteld?)
- Op welke manier worden de cliënten bij u geplaatst?
 - Vanuit eigen beweging. Dus zelfstandig aanmelden
 - Vanuit zorgverzekeraars of andere organisaties die de belangen van deze 'groepen' behartigen

Activiteit

- Hoeveel cliënten kunnen er bij u gehuisvest worden?
 - 0-5
 - 5-10
 - 10>
- Op welke manier blijft u financieel gezond (waar bestaan uw inkomsten uit)?
 - Uitkeringen
 - Subsidies
 - Sponsoring
 - Economische activiteiten
 - En, of.....
- Welke inputs leveren stakeholders? (vb. geld, tijd, faciliteiten, expertise, toegang tot iets?)
- Zijn er systemen die de niet-financiële prestatie(s) van uw onderneming volgen? Indien ja: hoe volgt u deze niet-financiële prestaties? Welke maatstaven heeft u hiervoor ontwikkeld?
- Zijn er nog zaken die ik vergeten ben te vragen (waar onduidelijkheden over bestaan)?

- ix. Waar staat de zorgboerderij voor?
 - x. Is uw zorgboerderij onderscheidend ten opzichte van andere zorgboerderijen – heeft u een unique selling point?
 - xi. Probeert u met deze zorgboerderij het overheidsbeleid, lokaal en regionaal, te beïnvloeden? Om bijvoorbeeld meer budget te krijgen voor het huisvesten van deze cliënten.
 - xii. Wat is het bestaansrecht van deze zorgboerderij?
 - Winst maken => dus een profit georiënteerde maatschappij
 - Niet winst georiënteerde organisatie => non-profit
 - Als u uw functie zou moeten omschrijven, welke omschrijving is dan het meest passend?
 - Zorgverlener
 - Bedrijfsleider
 - Op welke activiteiten focust uw organisatie (wat houden die activiteiten in)?
 - Economische activiteiten,.....
 - Sociale/ cliënt gerichte activiteiten,
 - Met welke doeleinden worden cliënten bij uw zorgboerderij geplaatst?
 - Passende dagbesteding voor cliënten
 - Maatschappelijke re-integratie
 - Verhelpen van (gedrags)- problemen
 - Hoelang verblijven de cliënten gemiddeld op de zorgboerderij?
..... Maanden
 - Waar werden de cliënten 'behandeld/ geholpen' voordat men geplaatst werd op de zorgboerderij?
 - Niet
 - Betaalde baan
 - Werkloos
 - Opgenomen door een instelling
 - Anders, namelijk:
- Waar staat deze zorgboerderij voor?

6.7 WAT IS DE CONTEXT? – OEKRAÏNE

In dit onderzoek moet rekening worden gehouden met de sterke mate van top-down hiërarchische organisatie in Oekraïne, wat een oorsprong heeft in het voormalige communistische land. Oost Europese landen maakten vroeger deel uit van de Sovjet Unie waarbij gehandicapte kinderen gedwongen werden hun kinderen af te staan aan zorginstellingen. Medische beslissingen werden gemaakt op basis van schattingen. In 1991 werd Oekraïne een onafhankelijk land waarbij het communisme werd vervangen door een liberale vrije markt economie. Dit nieuwe westerse regiem bracht veel oplossingen voor bestaande sociale problemen, maar het oude systeem bleef deels bestaan. Tegenwoordig is er weinig aandacht voor gehandicapten. In het artikel *Dissable children and their families in Ukrain* (Bridge, 2004, p95) wordt dit met de treffend weergegeven:

“Commentators on the transition in Eastern Europe have noted that ‘the Young, the dynamic, the mobile, the connected’ have benefited the most from democratisation and the free market, leaving behind the vulnerable”. Door de toegenomen armoede in Oekraïne is, net als onder het Sovjet regime, de situatie van gehandicapten alleen maar verergert. De enige focus die in Oekraïne op gehandicapten is, is op gehandicapten als gevolg van de kernramp Tsjernobyl. De zorgsector wordt beschreven als een ‘loose and baggy monster’ (Bridge, 2004, p96). Mogelijk is dit van invloed op de bereidheid om een zorgboerderij op te richten in Oekraïne. In het land zijn er 433 staatsinternaten voor gehandicapte kinderen. Daar heersen schrijnende toestanden. Ondervoeding, verwaarlozing, en een hoge sterfte (pglemele, 2010). Onder de auspiciën van de Labor and Social Protection Ministry zijn er speciale opleidingscentra voor gehandicapten. Op deze instituten kunnen gehandicapten een Junior Specialist of Bachelor titel behalen. Een van deze instituten is gestationeerd in Ivano Frakivsk. Chemerys et al. (2009) tonen aan dat gaten in het sociale zekerheidsstelsel van Oekraïne worden opgevuld door NGO’s. 8,5% van de NGO’s in Oekraïne hebben als doelstelling het helpen van gehandicapten: ‘to some extent the gaps in the social policy are filled by the activities of NGOs for the disabled (e.g. the financing and repair of prosthetic devices, the distribution of humanitarian aid, food stuffs, medical treatment, etc.) as well as promoting re-integration of the disabled, and assisting them in becoming involved in an active social life through creating new computer classes, interest groups, clubs, and by applying the latest methods and approaches in training them, all of which substantially facilitate their adaption into society’.

Sociale bescherming van gehandicapten in Oekraïne

De wet *On Basic Principles of Social Protection of the Disabled in Ukraine* geeft aan welke personen als gehandicapt beschouwt kunnen worden: ‘it should be a person with a dysfunction caused by illness, injury or inborn defect that limits their ability to work. Disability is defined as a degree of health damage’ (Chemerys et al. 2009). Het bepalen of iemand gehandicapt is gebeurd door het Medical and Social Expert Commission at the Ministry of Health (MSECM). Op basis van deze ‘health assessment’ worden uitkeringen verstrekt door het Social Protection System of the Disabled (SPSD). Begin 2000 werden er aan 2.434 miljoen personen een uitkering verstrekt in één van de volgende categorieën:

No.	Category of Disabled	Number of Disabled (thousands)
1.	Disabled because of the Afghan war	341.5
2.	Disabled because of the Chernobyl disaster	66.1
3.	War disabled	297.0
4.	General illness disabled	1,496.0
5.	Handicapped	109.7
6.	Disabled from childhood	283.2

Tabel 22: Disabled in Ukraine (Chemerys et al. 2009)

In het document *Social Security Programs Throughout the World* (Office of Retirement and Disability Policy, 2008) valt het volgende te lezen: 'Social pension (disability): The pension is between 30% and 200% of the minimum old-age pension, depending on the assessed degree of disability'. Omdat het doel van de zorgboerderij, waarvoor dit ondernemingsplan opgesteld wordt, re-integratie van licht gehandicapten is gaan wij uit van een gemiddelde vergoeding. In het artikel van het *Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine: State Institute for Family and Youth Development* (2007, p-7) valt te lezen dat vanaf 1 januari 2006 gehandicapten een uitkering ontvangen van 165 UAH. Dit is een bedrag van 17.25 Euro per maand.

Naast het SPSPD is er nog een instituut belast met de sociale bescherming van gehandicapten: the Ukrainian Fund for Social Protection of the Disabled (UFSPD). Dit instituut is belast met twee taken namelijk:

1. financiering van basis programma's van sociale bescherming
 - verzorgen van transport (school bus programme);
 - verlenen van compensatie voor benzine;
 - compensatie voor behandeling in zogenaamde resorts;
 - financiële vergoedingen;
2. verzekeren dat de wet *On the Basic Principles of Social Protection of the Disabled in Ukraine* wordt nageleefd:
Volgens deze wet moeten alle private en publieke organisaties (van een bepaalde grootte) een x aantal gehandicapten in dienst nemen. Doen ze dit niet dan moet er een groter bedrag aan de FSPD betaalt worden.

Voor dit onderzoek is vooral het eerste punt van belang. Maandelijks zullen de gehandicapten die verblijven op de zorgboerderij een vergoeding ontvangen. Daarnaast valt een vergoeding voor vervoer naar school te verwachten.

6.8 THE STANDARD FOR SOCIAL RETURN ON INVESTMENT ANALYSIS

TABLE I. The Standard for Social Return on Investment Analysis

Construction	Guideline 1. Include both positive and negative impacts in the assessment.
	Guideline 2. Consider impacts made by and on all stakeholders, including those inside the company itself, before deciding which are significant enough to be included in the assessment.
	Guideline 3. Include only impacts that are clearly and directly attributable to the company's activities. Be conservative with leaps of faith and don't take credit for more than your organization can realistically affect.
	Guideline 4. Avoid double counting the value (financial and social) created by the company and avoid using market valuations of social impacts where they do not reflect full costs and benefits.
Content	Guideline 5. In industries or geographic areas in which impacts would be created by the existence of any business, do not count these impacts. The SROI should describe what makes the company different from a standard venture in the industry (i.e., from its competition).
	Guideline 6. Only monetize impacts if it is logical given the context of the impact, business, or industry.
	Guideline 7. Put numeric metrics into context (e.g., this period versus last period, this company versus similar companies) to give the social return on investment meaning.
Certainty	Guideline 8. Address risk factors affecting the SROI in the assumptions and carefully consider and document the choice of discount rate for social cash flows.
	Guideline 9. Carry out a sensitivity analysis to identify key factors influencing projected outcomes.
Continuity	Guideline 10. Include ongoing tracking of social impact.

Note: While the unit of analysis of the SROI is referred to in these guidelines as "the company," these guidelines are relevant to any entity on which SROI analysis is performed (e.g., a business unit, project, or nonprofit organization).

Tabel 23: Guidelines for Social Return on Investment. (Lingane, A., Olsen, Sara, 2004).

6.9 THE 10 STAGES OF A NEF SROI ANALYSIS

The 10 stages of a nef SROI analysis**Understand and plan**

Stage 1: Understand the nature of the impact you want to measure - is it one project, or the whole organisation? Create the scope for the analysis - how much time do you have to spend on it, and who will comprise the team?

Stakeholders

Stage 2: Now that you know what you want to measure, who are the stakeholders? Identify who they are and gain input to understand what their goals and objectives are for the organisation or project.

Boundaries

Stage 3: Create the framework for the analysis and begin to prepare background information. Describe how the project or organisation works, decide the time period you want to collect data for, and learn more about the main target group, or beneficiaries.

Impact map and indicators

Stage 4: Understand how stakeholders participate through inputs, outputs, outcomes, and impacts. In answering this, it becomes clearer how social value is created.

SROI Plan

Stage 5: At this point, we consolidate where we are in the process by summarising what we know so far. Lay out a plan and timetable for collecting the remaining data, completing the calculations, writing up the report and sharing findings with stakeholders

Implement the plan and Data collection

Stage 6: Collect the remaining data.

Projections

Stage 7: Determine whether or not the monetised values of the costs and benefits can be projected over future years. The choice of the number of years to be used for projections will be determined by the nature of the project or organisation.

Analyse income and expenditure

Stage 8: Examine financial accounts. Look at how resources used relate to different project areas. Investigate whether or not financial information is reported in a way that links it to social, economic or environmental objectives.

Calculate SROI

Stage 9: Create a discounted cash flow model using gathered data and projections. Calculate the present value of benefits and investment, total value added, SROI ratio and payback period. Use sensitivity analysis to identify the relative significance of data.

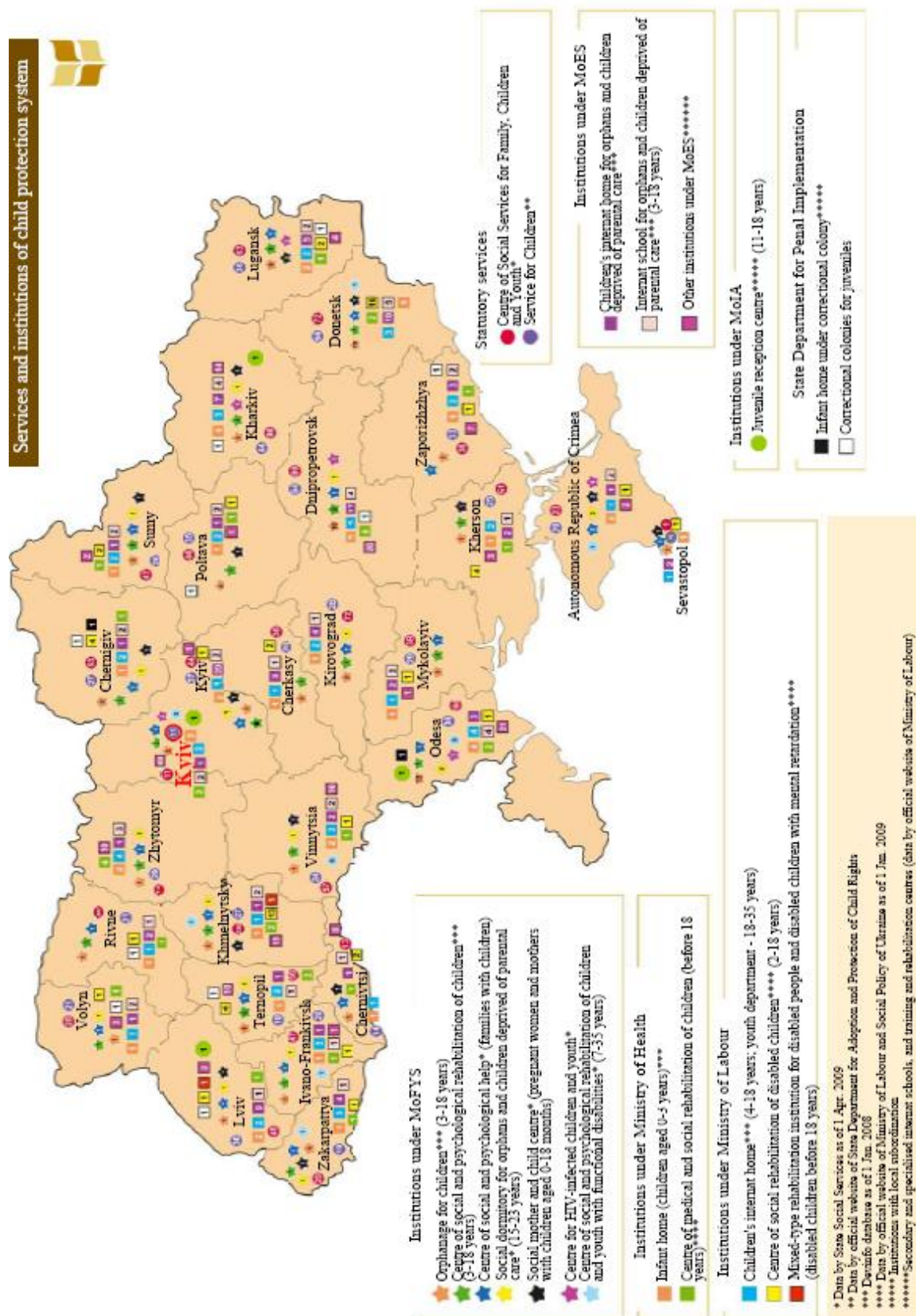
Report

Stage 10: Consider and present the results in a way that brings out the subtleties and underlying limitations and assumptions.

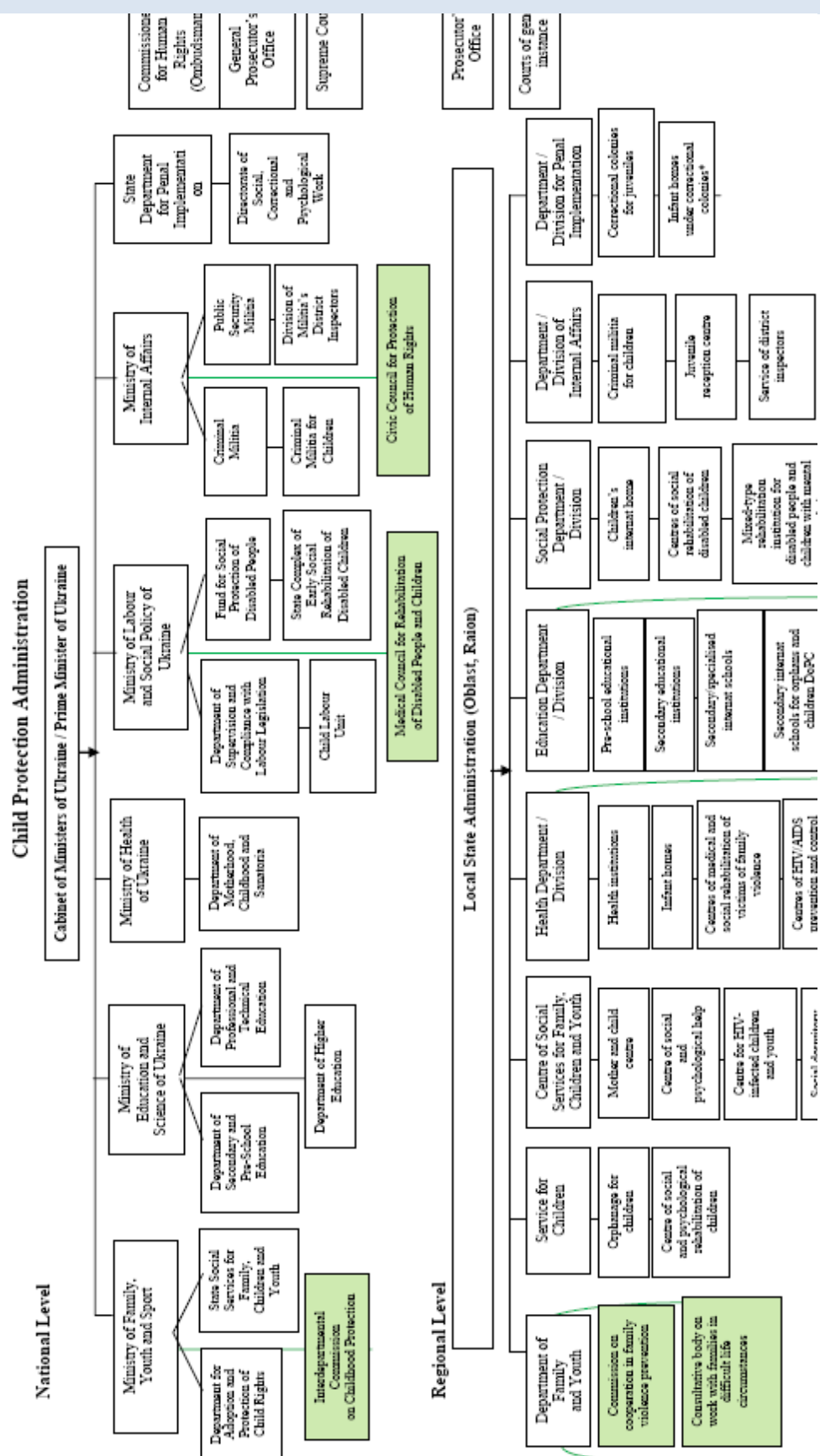
Tabel 25: 10 stages of an NEF SROI analysis (Nicholls et al, 2007)

6.10 SERVICES AND INSTITUTIONS OF CHILD PROTECTION SYSTEM

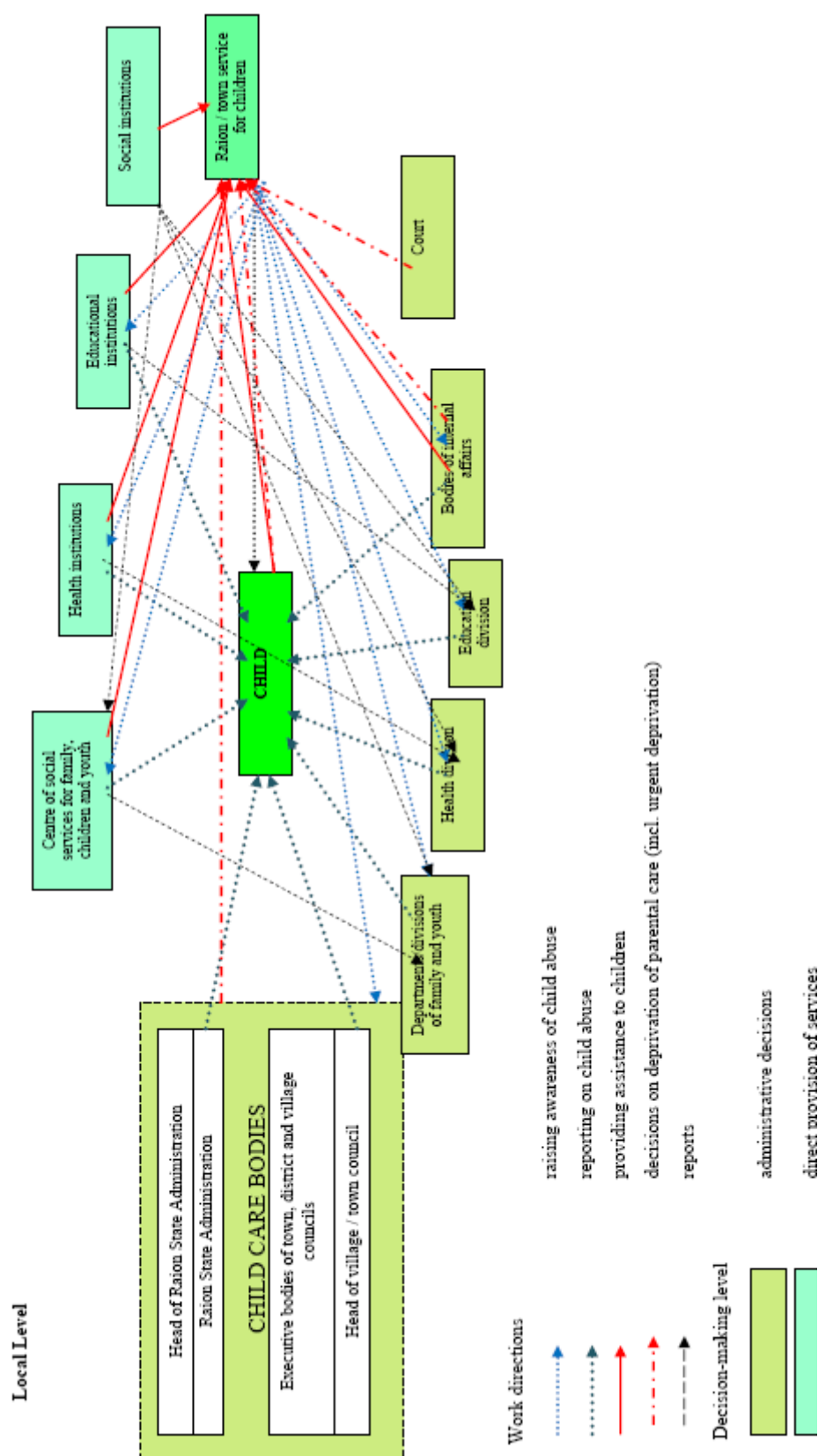
Afbeelding 15: services and institutions of child protection (National Report, 2007)

6.11 CHILD PROTECTION ADMINISTRATION

Afbeelding 16: Child protection Administration (National report, 2007)

6.12 LOCAL LEVEL GOVERNMENT

Afbeelding 17: Local level Government (National Report, 2007)

7. LITERATUURLIJST

Hieronder een lijst van de gebruikte artikelen en websites.

Artikelen:

- Aslund, A., Mennil, G. (2000). Economic Reform in Ukraine: the unfinished Agenda. Sharp inc.
- Biemann, B., Bonini, S., Emerson, J., Nicholls, J., Olsen, Sara., Robertson, S., Scholten, P en Tolmach, R. (2005). A framework for approaches to SROI analysis.
- Bragg, S. (2007). Business Ratios and Formulas
- Bridge, G. (2004). Disabled children and their families in Ukraine: Health and mental health issues for families caring for their disabled child at home.
- Bruza, P., McArthur, R., Dennis, Simon. 2000. Interactive internet search: keyword, directory and query reformulation mechanisms. ACM New York.
- Chemerys, A., Lipentsev, A., Muzychuk, O., Tsypuk, V. (2002) The Ukrainian Social Protection System and methods of Governance. Chapter 4.
- Daily, D., Ardinger H., Holmes, G. (February 2000). "Identification and evaluation of mental retardation". Am Fam Physician 61 (4): 1059–67, 1070. PMID
- Emerson, J., Wachowicz, J; Chun, S. (2001) Social Return on Investment (SROI): Exploring Aspects of Value creation.
- Evens, M. (2009). The Unhealthy Obsession with Social Media ROI. Mark Evens Tech. Insight and analysis from north of the border.
- Gates, B., Gates, M. (2008). Profiles of eight integrated cost approaches to measuring and/or estimating social value creation.
- Emerson, J., Cabaj, M. (2000). SOCIAL Return on investment. Making Waves, Vol 11. No. 2.
- Hassink, J. (2009). Zorgboerderijen dragen bij aan empowerment en eigen kracht van deelnemers. Plant Research International B.V., Wageningen. Rapport 299.
- Krans, E. (2010). Maatschappelijke impact gemeten. *Het maatschappelijk rendement van de Latijnse school*. Bacheloropdracht Technische bedrijfskunde.
- Lingane, A., Olsen, Sara. (2004) Guidelines for Social Return on Investment. CALIFORNIA MANAGEMENT REVIEW, VOL. 46, NO. 3.
- Mair, J., Marti, J. (2006). Social Entrepreneurship Research: A source of explanation, prediction and delight. Journal of World Business. Vol 41, p36-45
- McKinsey & Company. 1998. Starting up: Achieving success with professional business planning
- Nicholls, J., Mackenzie, S., Somers, A. (2007). MEASURING REAL VALUE: a DIY guide to Social Return on Investment. New economics foundation.
- Scholten, P., Nicholls, J., Olsen, S., Galimidi, B. Social Return on Investment: A guide to SROI Analysis. Lenthe Publishers, 2006.
- Ramault, S. (2006). Workshop 1. SROI inleiding. *Congres Hefboom*.
- Tuan, M. (2008). Measuring and/or estimating social value creation: Insights into eight integrated cost approaches, p 15-20.
- Varvasosysky, Z., Brugha, R. (2000). How to do (or not to do) – A stakeholder analysis. Health policy and planning. Oxford Univ. Press. 338-345.
- Weerawardena, J. en Mort, G.S. (2006). Investigating Social Entrepreneurship: A Multidimensional Model, Journal of world Business.

Websites:

- Agentschap NL. Ministerie van Economische zaken. (2009). Oekraïne arbeidswetgeving. Verkregen op 15 april, 2010 van <http://www.evd.nl/zoeken/showbouwsteen.asp?bstnum=4249&location>
- AgriHolland. (2010). Dossier Multifunctionele/Verbrede landbouw. Verkregen op 8 juni, 2010 van <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iPXLE9h-rmoJ:www.agriholland.nl/dossiers/verbredeLandbouw/home.html+inkomsten+zorgboerderijen+landbouw&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>
- Centre of social and psychological rehabilitation of children and youth with functional disabilities. (2010). Children rehabilitation Centre. Verkregen op 13 juni, 2010 van <http://www.rc.odessa.ua/indexe.html>
- Country and Winery. (ND). Financien Country and Winery. Verkregen op 3 Januari, 2011 van <http://www.countrywinery.nl/financien.html>
- Ezilonrealestate. (2010). Verkregen op 13 juni, 2010 van http://www.ezilon.com/cgi-bin/estate/realestate.cgi?type=ad&cat_a=4&cat_b=28&cat_c=0&action=view&old_action=browse&ad=2014&keywords=&file=1&total=1&id=2014&order=-photo,-id,id&catttype=b&trace=a
- Internationaalondernemen. (2010). Oekraïne werknemers. Verkregen op 13 juni, 2010 van http://www.internationaalondernemen.nl/zoeken/showbouwsteen_mv.aspx?bstnum=194770
- Interreg Almelo. (2007-2008). De waarde van de SROI-meetmethodiek. Social Return on investment, Maatschappelijk rendement van sociale investeringen. Verkregen op 08 juni, 2010 van <http://www.almelo.nl/Bestanden/actueel/projecten/brochure%20SROI.pdf>
- Landbouwzorg. (2011). Verkregen op 8 maart, 2011 van <http://landbouwzorg.nl/>
- Larisa & Vinnitsya. (2006). Ukraine – Domestic Violence. Verkregen op 07 juni, 2010 van <http://www.amnestyusa.org/document.php?id=ENGEUR500052006&lang=e>
- The law of Ukraine on Social Assistance. (ND). Verkregen op 23 mei, 2010 van http://www.urban.org/PDF/ukr_socassis.pdf
- National Report. (2007). Ministry of Family, Youth and Sport of Ukraine: State Institute for Family and Youth Development. Verkregen op 04 juni, 2010 van http://www.unicef.org/worldfitforchildren/files/Ukraine_WFFC5_Report.pdf
- Pglemele. (2010). Verkregen op 31 mei, 2010 van <http://www.pglemele.nl/ZWO%20project.html>
- PriceWaterhouseCoopers. (ND). 7 Labour relations and social security. Verkregen op 15 mei, 2010 van <http://www.pwc.com/ua/en/solutions/obg-labour-relations.jhtml>
- Squire Sanders. (2004). Labor and employment in Ukraine. Verkregen op 6 juni, 2010 van <http://www.bna.com/bnabooks/ababna/intl/2004/ukraine.pdf>
- SROI. ND. Social return on investment. Verkregen op 3-02, 2011 van <http://www.sroi.nl/>
- SMF. (2010). Study in Ukraine. Affordable Tuition Fees and guaranteed visa. Verkregen op 23 februari, 2011 van <http://www.naijahotjobs.com/study-abroad-opportunities/study-in-ukraine%28affordable-tuition-fees-and-guaranteed-visa%29/?action=printpage>
- The SROI Network. (ND). SROI impact map. Verkregen op 28 april, 2010 van http://www.thesroinetwork.org/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,34/Itemid,38/
- Ukraine-based project partners. (ND). Ukrainian Step by Step Foundation. Verkregen op 15 april, 2010 van http://www.education-inclusive.com/en/partners_ukraine.php
- Ukrainian Association of Specialists of physical Rehabilitation. (ND). MATRO Project 'Improving quality of life and standards of services for disabled children through the development and building civil society in Ukraine'. Verkregen op 28 april, 2010 van http://www.physrehab.org.ua/programs_en.html

- A powerful revolutionary approach. New Philanthropy Benchmarking (2010). Verkregen op 5 juli, 2010 van <http://www.unitedu.com/npb.html>
- Середня заробітна плата за регіонами за місяць у 2010 році (2010). Verkregen op 5 juli, 2010 van http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/gdn/reg_zp_m/reg_zpm10_u.htm
- Oekraïne, Belastingwetgeving (2010). Verkregen op 5 juli, 2010 van <http://www.internationaalondernemen.nl/zoeken/ShowBouwsteen.asp?bstnum=4248&print=yes&print=yes>